

VÝVOJ EKONOMIKY ČESKÉ REPUBLIKY

rok 2018

souhrnná data o České republice

Praha, 15. 4. 2019

Kód publikace: 320193-18

Č. j.: CSU – 01416/2019-01

Pořadové číslo v roce: 4

Zpracoval: odbor Kancelář předsedy, oddělení svodných analýz

Ředitel odboru: Egor Sidorov, Ph.D.

Kontaktní osoba: Karolína Zábojníková, e-mail: karolina.zabojnikova@czso.cz

Zajímají vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservis hk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

1. Shnutí	4
2. Souhrnná výkonnost.....	5
3. Výkonnost odvětví	10
4. Vnější vztahy	16
5. Ceny	19
6. Trh práce	25
7. Měnové podmínky	29
8. Státní rozpočet.....	31

Zdroje dat v celé analýze: ČSÚ, MF ČR, ČNB, MPSV, ČSSZ, Eurostat, propočty ČSÚ.
Poslední informace uváděné v této publikaci pocházejí z 3. dubna 2019.

1. Shrnutí

- Hrubý domácí produkt se v roce 2018 zvýšil o 2,9 %¹. Meziroční dynamika tak v porovnání s předchozím rokem oslabil. Dominantním tahounem hospodářského růstu byla domácí poptávka, zejména spotřeba, která vzrostla o 3,3 %. Zároveň posílila investiční aktivita domácností, nefinančních podniků i vládních institucí. Celkem výdaje na tvorbu hrubého fixního kapitálu loni vzrostly o 10,4 %. Zahraniční poptávka přispěla k růstu méně než v předchozím roce, zejména kvůli oslabené dynamice růstu některých významných obchodních partnerů. Ve 4. čtvrtletí vzrostl HDP meziročně o 2,6 % a mezičtvrtletně o 0,8 %.
- Hrubá přidaná hodnota vzrostla o 3,0 %. Domácí poptávka podpořila zejména odvětví služeb. Nejvíce k růstu HPH loni přispělo váhově dominantní uskupení odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství. V peněžnictví a pojišťovnictví dosáhl růst HPH pětiletého maxima (6,9 %). Podobným tempem se navyšovala přidaná hodnota rovněž v informačních a komunikačních činnostech. Na druhé straně exportně zaměřený zpracovatelský průmysl k růstu HPH přispěl méně výrazně než v předchozích letech.
- Hodnota vývozu zboží loni vzrostla o 3,4 %. Zpomalení meziroční dynamiky lze spojit s nižším růstem exportu do Německa a také s prvním poklesem hodnoty vývozu motorových vozidel od roku 2009. Na druhé straně posílil vývoz do menších destinací, jako např. do Nizozemska, Španělska nebo Švédska. Velmi výrazně rostl export počítačů, elektronických a optických přístrojů (15,7 %). Hodnota dovozu zboží vzrostla o 4,7 %. I kvůli vyšší dynamice importu se výsledný přebytek bilance obchodu se zbožím meziročně snížil o 41,2 mld. korun na 122,3 mld. Domácí ekonomika dosáhla negativního salda prvotních důchodů s nerezidenty ve výši 270,8 mld. korun. Nejvýrazněji na tento deficit působil odliv zisků z přímých investic zahraničních vlastníků ve výši 414,6 mld. korun (7,8 % HDP).
- Spotřebitelské ceny se loni meziročně zvýšily o 2,1 %. Klíčový vliv měly ceny bydlení a energií. Rostly totiž ceny nájmu (3,0 %) i ceny elektřiny, plynu a energií (2,1 %). Zvýšení cen ropy mělo za následek i vyšší růst nákladů na provoz dopravních prostředků (5,3 %). Ceny potravin loni vzrostly o 1,3 %. Ceny ropy tlačily vzhůru také ceny průmyslových výrobců v domácí ekonomice i v zahraničí. Nižší úroda se podepsala na dynamice cen rostlinné výroby, zejména obilovin (7,4 %).
- Počet pracovníků² se loni meziročně zvýšil o 1,6 %, podobně jako v předchozích třech letech. Přesto bylo ve druhé polovině roku patrné jisté zvolnění mezičtvrtletní dynamiky. Ve 4. čtvrtletí v Česku pracovalo 5,45 mil. osob, nejvíce v novodobé historii. K meziročnímu růstu zaměstnanosti o 83 tisíc osob přispělo zejména vyšší zapojení dříve ekonomicky neaktivních. Obecná míra nezaměstnanosti se přiblížila ke 2 %, během roku 2018 ale klesala již jen nepatrně. Přesto zůstalo Česko dále zemí s nejnižší nezaměstnaností v EU; primát drželo i díky vysoké míře volných pracovních míst. Neuspokojená poptávka po pracovnících vedla k dalšímu navyšování mzdových nákladů v ekonomice. Růst průměrné mzdy sílil již pátým rokem v řadě (až na 8,1 %), ve 4. čtvrtletí 2018 ale tempo mírně oslabilo (6,9 %). Souviselo to hlavně s vývojem v odvětvích s dominancí veřejného sektoru, ke zvolnění ale došlo i v sektoru nefinančních podniků.
- Loni se pětkrát zvyšovala dvoutýdenní repo sazba (z 0,5 % na 1,75 %). Tento impuls kromě mezibankovních sazeb vedl k pohybu i některé úrokové sazby na klientských účtech. Rostlo úročení úvěrů pro domácnosti i podniky.
- Přestože saldo hospodaření státního rozpočtu (SR) dosáhlo loni v pokladním plnění jen mírného přebytku (+2,9 mld. korun), šlo o druhý nejlepší výsledek po roce 1995. Saldo stejně jako v letech 2016 i 2017 výrazně předčilo rozpočtové očekávání. Celostátní výběr daňových příjmů, tažený hlavně vyšším inkasem pojistného na sociální zabezpečení, rostl nejsilnějším tempem od konjunkturního roku 2007. Svižně ale posílily i celkové výdaje SR (+9,5 %) podpořené na rozdíl od předešlých dvou let i silnějšími investicemi. Čerpání prostředků z rozpočtu EU zrychlilo, zvýšily se ale i výdaje na výhradně národní projekty, jež byly v první polovině roku utlumené. Výdaje na důchody vzrostly nejvíce za posledních sedm let (4,7 %), saldo důchodového účtu přesto poprvé po roce 2008 skončilo přebytkem. Sektor vládních institucí vykázal kladné saldo hospodaření (0,89 % HDP), ve srovnání s rokem 2017 ale bezmála o polovinu nižší.

¹ Data o HDP, hrubé přidané hodnotě a jejich složkách jsou vyjádřena ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

² Údaje o zaměstnanosti jsou uvedeny v pojetí národních účtů a očištěny o sezónní vlivy.

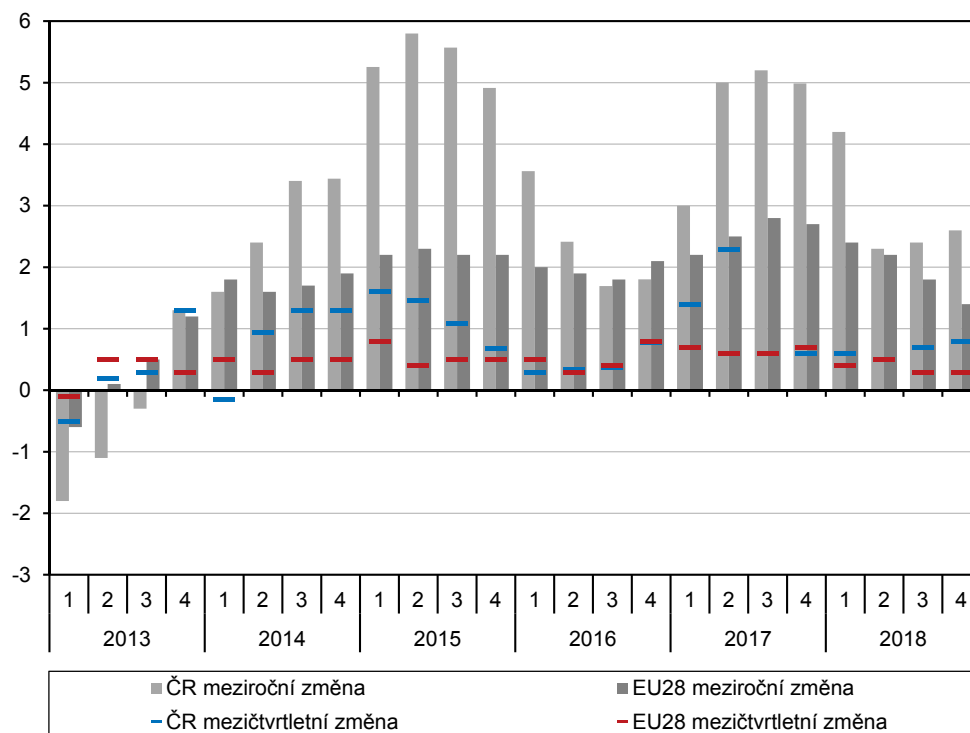

2. Souhrnná výkonnost

Růst hrubého domácího produktu loni oslabil...

Hrubý domácí produkt (HDP) loni vzrostl o 2,9 %³. To je o 1,6 p. b. méně než v roce 2017. Šlo o třetí nejvyšší přírůstek za posledních deset let. Meziroční dynamika v průběhu roku nejprve oslabila (4,2 %, 2,3 %, 2,4 % v 1., 2. a 3. čtvrtletí), ve 4. kvartálu růst opět mírně posílil (2,6 %). Růst HDP v roce 2018 poměrně rovnoměrně podpořily všechny jeho složky. Dominovala domácí poptávka reprezentovaná výdaji na konečnou spotřebu (1,7 p. b.⁴) a tvorbou hrubého kapitálu (0,8 p. b.). Zejména na konci roku posílil vliv zahraniční poptávky. Bilance zahraničního obchodu k růstu HDP přispěla 0,4 p. b. Mezičtvrtletní dynamika HDP v průběhu roku dosahovala poměrně solidní úrovně a zrychlila v jeho druhé polovině (0,6 %, 0,5 %, 0,7 % a 0,8 % v jednotlivých čtvrtletích). Hrubá přidaná hodnota (HPH) vzrostla loni o 3,0 %. Růst podporovala zejména odvětví služeb, kterým svědčila silná domácí poptávka. Váhově dominantnímu zpracovatelskému průmyslu se nadále dařilo, jeho příspěvek k růstu HPH byl však nižší než v předchozím roce. Ve 4. čtvrtletí dosáhl meziroční přírůstek HPH 2,9 %.

Graf č. 1 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, v %)

Zdroj: ČSÚ, Eurostat

... podobně jako v EU.

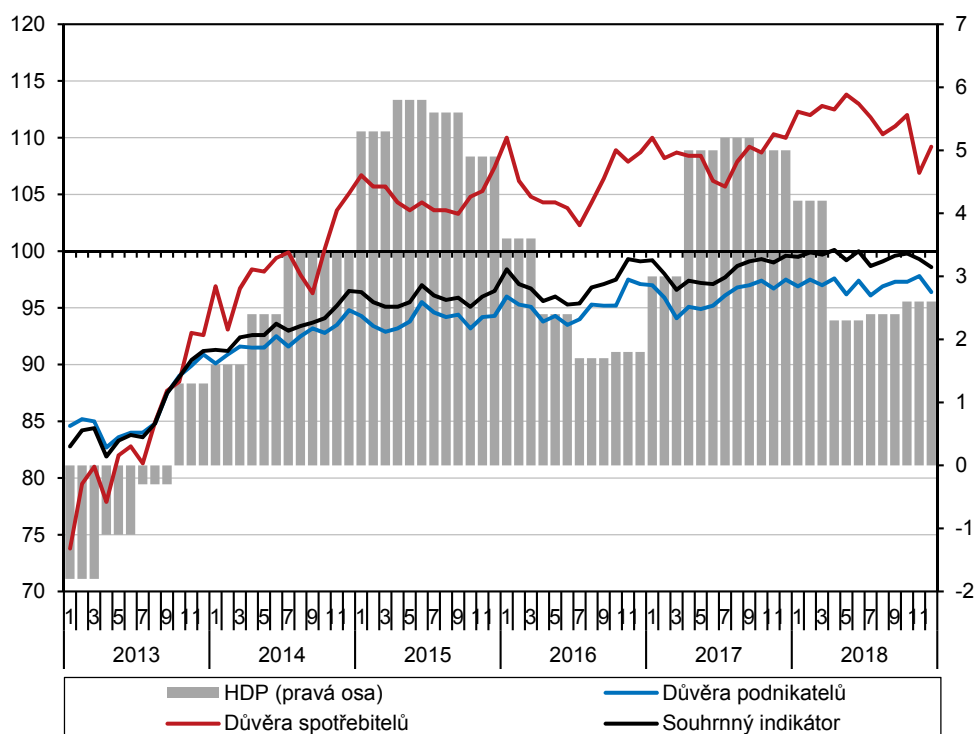
Celkový nárůst HDP v Evropské unii v roce 2018 činil 1,9 % a v porovnání s rokem 2017 došlo ke zpomalení o 0,5 p. b. Zatímco dynamika výdajů na konečnou spotřebu v EU (1,5 %) byla slabší než celkový růst HDP, kapitálové výdaje rostly poměrně silně (3,8 %). Investiční aktivita byla výrazná zejména u novějších členů Unie. Kombinace silného růstu investic a spotřebních výdajů způsobila, že na druhém až třináctém místě žebříčku nejrychleji rostoucích ekonomik EU se řadili pouze noví členové. Na první příčce je stejně jako v roce 2017 Irsko (6,7 %), dále Malta (6,6 %) a Polsko (5,1 %). Ve 4. čtvrtletí se oproti předchozímu kvartálu zvýšil HDP Unie o 0,3 %. Meziroční přírůstek dosáhl 1,4 %. Poměrně výrazný propad

³ Vývoj HDP, hrubé přidané hodnoty a jejich složek je vyjádřen prostřednictvím objemových indexů (tj. očištěn o vliv cen) a po očištění o sezónní a kalendářní vlivy. Údaje jsou platné ke 2. 4. 2019.

⁴ Příspěvky ke změně HDP po vyloučení dovozu pro konečné užití.

meziročního tempa lze spojit i se stagnací největší ekonomiky EU – Německa. Zde meziroční dynamika činila 0,6 %, ekonomický růst byl druhý nejnižší v Unii. Meziročně nezměněn zůstal HDP Itálie, o 1,0 % vzrostla ekonomika Francie. Nejvyšší meziroční přírůstek ve 4. čtvrtletí měly Malta (7,4 %), Lotyšsko (5,6 %) a Maďarsko (4,9 %).

Graf č. 2 HDP (objemové indexy, očištěno o sezónní a kalendářní vlivy, meziročně v %, pravá osa) a indikátory důvěry (2005 = 100, levá osa)

Zdroj: ČSÚ

Nárůst objemu vyplacených mezd a platů loni dosáhl nejvyšší hodnoty za posledních dvacet let.

Objem vyplacených mezd a platů loni vzrostl o 9,3 % oproti předchozímu roku. To je nejvíce od roku 1996. Zaměstnanost se zároveň zvýšila o 1,6 %⁵, nárůst objemu vyplacených prostředků se tedy promítl do průměrné mzdy. Reálně se loni objem mezd a platů zvýšil o 6,6 %⁶. V samotném 4. čtvrtletí meziroční přírůstek objemu mezd a platů činil 7,5 %, tedy nejméně od 1. čtvrtletí 2017. Reálný nárůst činil stále solidních 4,8 %. Silný růst mezd a platů v loňském roce probíhal napříč odvětvími. Ve zpracovatelském průmyslu se objem mzdových prostředků zvýšil o 8,1 %, v obchodě, dopravě, ubytování a pohostinství o 9,1 %; ke zrychlení na 10,6 % (za současného nárůstu zaměstnanosti o 4,6 %) došlo u informačních a komunikačních služeb. Dvouciferného růstu mezd a platů se dočkaly činnosti v oblasti nemovitostí (12,3 %) a na silný rok 2017 navázala odvětví s dominancí veřejného sektoru⁷ (12,0 %). Na 6,9 % zrychlil růst objemu vyplacených mezd ve stavebnictví (při poklesu zaměstnanosti o 0,4 %). Nejpomaleji se zvyšovaly mzdy a platy v peněžnictví a pojišťovnictví (5,9 %), na rozdíl od zbytku ekonomiky zde nijak nerostla zaměstnanost. Ve 4. čtvrtletí meziroční dynamika objemu mezd a platů napříč odvětvími zpomalovala (nejvýrazněji u činností v oblasti nemovitostí na 8,1 %, u odvětví s dominancí veřejného sektoru na 7,4 %). Výjimkou bylo uskupení obchod, doprava, ubytování a stravování, kde tempo zrychlilo na 9,0 %. Rekordní tempo růstu objemu mezd a platů se neobešlo bez částečných změn ve

⁵ Zaměstnanost v pojetí národních účtů, údaj o osobách i odpracovaných hodinách je sezónně očištěn.

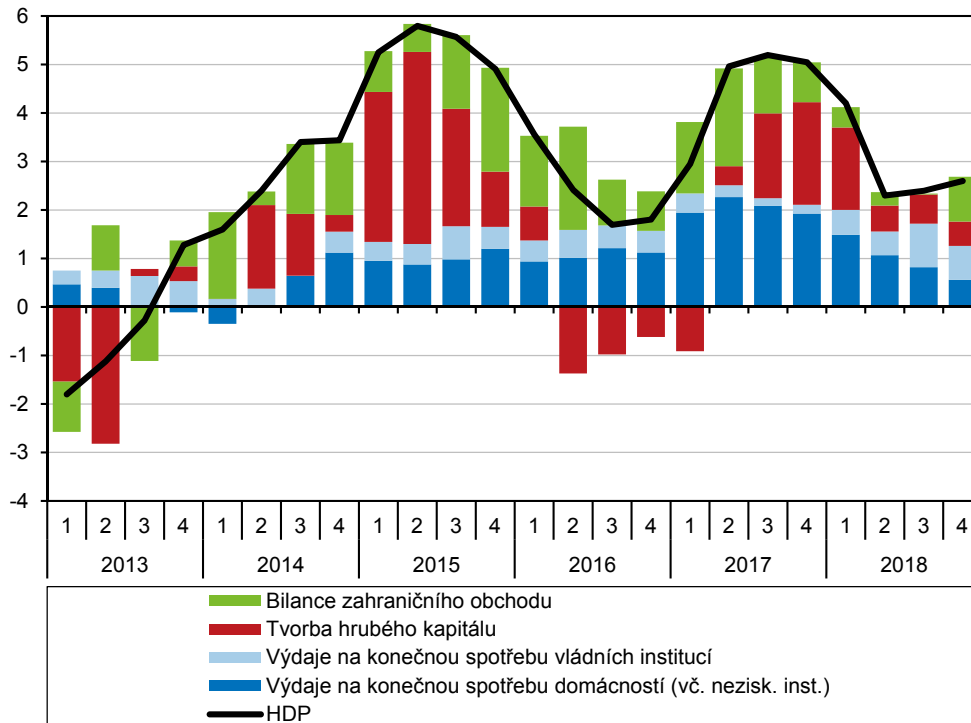
⁶ Do reálného vyjádření převedeno s využitím deflátoru výdajů na konečnou spotřebu domácností.

⁷ Veřejná správa a obrana, vzdělávání, zdravotní a sociální péče.

strukturu rozdělování vytvořené hrubé přidané hodnoty. I proto míra zisku nefinančních podniků⁸ loni klesla na 47,0 %, nejméně v dostupné časové řadě. Ve srovnání s průměrem EU (dlouhodobě kolísá okolo 40 %) však zůstává tento ukazatel nadprůměrný.

Graf č. 3 Příspěvky výdajových složek k reálné změně HDP* (objemové indexy, meziroční růst, příspěvky v p. b., HDP v %)

Zdroj: ČSÚ

*po vyloučení dovozu pro konečné užití

Spotřeba zůstala klíčovým prorůstovým faktorem. V případě domácností její meziroční dynamika na konci roku zpomalovala.

Celkový růst výdajů na konečnou spotřebu v roce 2018 dosáhl 3,3 %. Dynamika spotřeby se tak držela nad 3% hranicí již čtyři roky v řadě. Spotřeba domácností vzrostla o 3,1 % a vládních institucí o 3,7 % (nejvíce od roku 2003). V samotném 4. čtvrtletí se celková spotřeba meziročně zvýšila o 2,6 % (pod 3 % se dynamika dostala po 14 čtvrtletích). Oslabení růstu způsobil zejména mírnější přírůstek výdajů domácností (2,2 %, nejméně od 3. čtvrtletí 2014), který znamenal i nižší příspěvek k růstu HDP (0,6 p. b.). Naopak vládní instituce na spotřebu vydaly meziročně o 3,6 % více, čímž přispěly k růstu 0,7 p. b.

Domácnosti v loňském roce více spořily.

Pomalejší dynamika spotřeby domácností se v minulém roce objevila navzdory rekordnímu růstu průměrné mzdy. Domácnosti totiž výraznější část příjmů uspořily. Míra úspor⁹ loni dosáhla 10,8 %. Ačkoli jde z dlouhodobého pohledu o poměrně nízké číslo (obvykle míra úspor přesahuje 11 %), jde o výrazný nárůst v porovnání s rekordně nízkou hodnotou roku 2017 (9,5 %). Průměrný měsíční příjem domácností na osobu¹⁰ loni dosáhl 26 389 korun a meziročně se zvýšil o 1 810 korun, což je nejvýraznější nominální nárůst za celou dostupnou časovou řadu. Reálný nárůst příjmů domácností na obyvatele loni dosáhl 4,7 % (upraveno

⁸ Míra zisku nefinančních podniků je definována jako podíl hrubého provozního přebytku k hrubé přidané hodnotě (B.2g/B.1g). Tento ukazatel reprezentuje ziskovost výrobních faktorů z výrobního procesu.

⁹ Míra úspor domácností je definována jako podíl hrubých úspor a hrubého disponibilního důchodu se zahrnutím úpravy o čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů (B.8g/(B.6g+D.8)). Hrubé úspory představují část hrubého disponibilního důchodu, který nebyl spotřebován ve formě výdajů na konečnou spotřebu.

¹⁰ Průměrný měsíční příjem domácností na osobu v nominálním vyjádření je definován jako podíl upraveného disponibilního důchodu domácností a středního stavu obyvatelstva.

deflátorem výdajů na konečnou spotřebu domácností za rok 2018). Součástí těchto příjmů jsou i naturální sociální transfery¹¹. Jejich průměrná měsíční hodnota na obyvatele dosáhla loni 4 689 korun a na celkových příjmech domácností se podílela 17,8 %.

Investiční výdaje loni silně rostly u domácností, vládních institucí i nefinančních podniků.

Výdaje na tvorbu hrubého kapitálu loni vzrostly o 5,7 %. Výdaje na fixní kapitál, které v národních účtech reprezentují investice, se přitom zvýšily o 10,4 % (a jejich příspěvek k růstu HDP činil 2,0 p. b.). Negativně působila změna zásob¹² (-1,2 p. b.). Ve 4. čtvrtletí investiční výdaje vzrostly o 10,4 %. Zároveň došlo poprvé od 2. kvartálu 2016 k mezičtvrtletnímu poklesu o 0,2 %. Mezičtvrtletní dynamika tvorby hrubého fixního kapitálu v 1. až 3. čtvrtletí přitom dosahovala velmi vysoké úrovně (4,6 %, 2,7 % a 2,9 %). Z hlediska jednotlivých sektorů loni k růstu výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu více než z poloviny přispěly nefinanční podniky, jejichž investice se nominálně zvýšily o 9,7 %. Míra investic¹³ nefinančních podniků se tak meziročně zvýšila o 1,5 p. b. na 29,6 % (nejvíce od roku 2013). Druhý nejvyšší příspěvek měl sektor vládních institucí. Na jeho investiční aktivitě (nominální nárůst o 27,7 %) se mimo jiné projevil cyklus čerpání prostředků z evropských fondů (nutnost dočerpání ke konci roku). Poměrně výrazný příspěvek měly i domácnosti, které proinvestovaly o 9,5 % prostředků více než v roce 2017. Míra investic¹⁴ u nich rostla pátým rokem v řadě a dosáhla 9,4 % (nejvíce od roku 2010). Naopak finanční instituce, které v letech 2015 až 2017 výrazně navyšovaly výdaje na tvorbu fixního kapitálu, loni na tento trend nenavázaly (pokles o 15,3 %).

Investice do ostatních budov a staveb ovlivnilo zvýšení aktivity sektoru vládních institucí.

Nejvýrazněji v loňském roce narůstaly investice do ostatních budov a staveb¹⁵ (14,4 %). Dynamika položky, u které má výraznou roli sektor vládních institucí, od počátku roku zrychlovala. Ve 4. čtvrtletí došlo k mírnému zpomalení meziročního přírůstku na 13,1 %; stojí za tím zejména vysoká základna předchozího roku. Na výsledcích se podepsalo hlavně zrychlené čerpání evropských fondů. Pokračoval dvouciferný růst investic do obydlí (12,8 %). Dynamika se udržela po celý rok. Ve 4. čtvrtletí investice do obydlí meziročně vzrostly o 12,1 %. Posílení investiční aktivity se týkalo i podniků. To je patrné zejména na nárůstu investic do ICT a ostatních strojů a zařízení o 10,1 % (v roce 2017 to bylo 3,3 %). Ve 4. kvartálu zde došlo ke zrychlení na 14,4 %. Loni zrychlil i růst výdajů na dopravní prostředky a zařízení na 8,8 %. Přírůstku ve výši 4,8 % dosáhly investice do produktů duševního vlastnictví.

Zejména v závěru roku zesílil příspěvek salda zahraničního obchodu k růstu HDP.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím a službami v roce 2018 dosáhla 331,9 mld. korun¹⁶. To je o 49,8 mld. méně než v předchozím roce. Propad nastal téměř výhradně u obchodu se zbožím (přebytek 205,4 mld.). Přebytek obchodu se službami zůstal prakticky nezměněn (126,6 mld.). Ve 4. čtvrtletí činil přebytek

¹¹ Naturální sociální transfery (D.63) zahrnují hodnotu individuálních služeb a zboží poskytnutých vládními institucemi a neziskovými institucemi sloužícími domácnostem (NISD), a také věcné dávky poskytované obcemi (včetně refundací schválených výdajů domácnostem za určité druhy výrobků a služeb) a veškeré hodnoty netržních služeb vládních institucí a NISD poskytnutých pro individuální spotřebu. Individuální služby a zboží poskytnuté domácnostem vládními institucemi a neziskovými institucemi sloužícími domácnostem představují hodnotu výrobků a služeb poskytnutých ve formě zdravotní a sociální péče, vzdělání, bydlení apod. Jsou to zejména naturální dávky související se zdravotním pojištěním (platby za zdravotní pomůcky, lékařské, zubní ošetření, operace, apod.) hrazené zdravotními pojišťovnami těm, kdo toto zboží a služby poskytují.

¹² Příčinou je zejména vysoká srovnávací základna předchozího roku. Po celý rok 2017 zásoby výrazně meziročně rostly a celková změna činila +49,0 mld. korun. V loňském roce rostly zásoby jen v 1. čtvrtletí a celkově došlo k jejich snížení o 10,4 mld. Loňský pokles sice v průběhu roku zmírňoval, narážel však na srovnání s rokem 2017, kdy nárůst směrem ke konci roku sílil. Tento rozdíl tak po většinu roku tlumil příspěvek kapitálových výdajů k růstu HDP.

¹³ Míra investic nefinančních podniků je definována jako podíl hrubé tvorby fixního kapitálu k hrubé přidané hodnotě (P.51g/B.1g). Tento ukazatel vyjadřuje podíl investic do nefinančních aktiv (budovy, stroje, aj.) a hodnoty vytvořené v průběhu výrobního procesu.

¹⁴ Míra investic domácností je definována jako podíl hrubé tvorby fixního kapitálu k hrubému disponibilnímu důchodu se zahrnutím úpravy o čistý podíl domácností na rezervách penzijních fondů (P.51g/B.6g-D.8).

¹⁵ Data o věcném členění tvorby hrubého fixního kapitálu nejsou sezónně očištěna.

¹⁶ Podle metodiky čtvrtletních národních účtů (vývoz a dovoz v ocenění FOB/FOB).

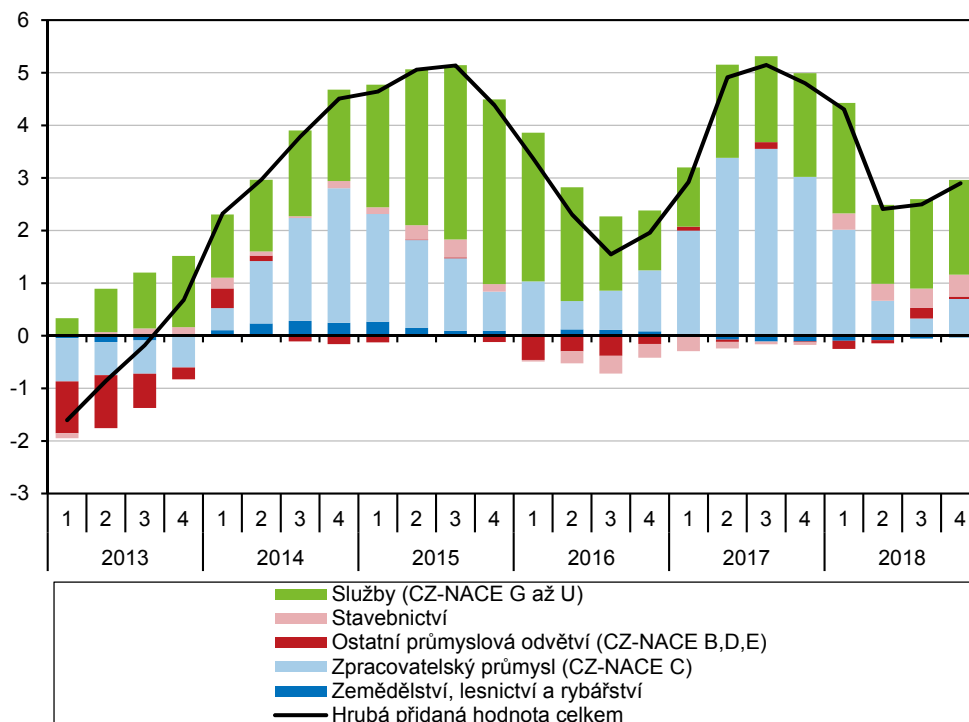

87,4 mld. korun a meziročně poklesl o 8,8 mld. Příspěvek salda zahraničního obchodu k růstu ale v závěru roku zesílil na 0,9 p. b. Vývoz i dovoz loni meziročně rostl. Výsledné saldo však poznamenala skutečnost, že zvýšení poptávky bylo z velké části saturováno importem. To platilo pro spotřebu domácností (příspěvek k růstu HDP 1,5 p. b. bez vyloučení dovozu pro konečné užití, 1,0 p. b. po vyloučení) i investiční aktivitu (2,6 p. b. bez vyloučení, 2,0 p. b. po vyloučení).

Domácí poptávka pozitivně stimulovala především odvětví služeb. Vliv zpracovatelského průmyslu na růst HPH byl tentokrát mírnější.

Růst hrubé přidané hodnoty v roce 2018 podporovala zejména odvětví služeb (1,8 p. b.). Stejně silně působily služby ve 4. čtvrtletí. Z nich nejvýrazněji se loni projevilo váhově dominantní uskupení obchod, doprava, ubytování a pohostinství (0,8 p. b., růst o 4,1 %). Druhý největší příspěvek (0,4 p. b.) měly informační a komunikační činnosti, které v posledních dvou letech zažívají nadprůměrný růst HPH (loni 6,7 %) a rostou již šest let v řadě. Příspěvek o velikosti 0,3 p. b. mělo peněžnictví a pojišťovnictví. Zpracovatelský průmysl, který byl hlavní prorůstovou silou v předchozích letech, byl více v pozadí (příspěvek 0,9 p. b., navýšení o 3,4 %). Po celý rok na dynamiku HPH pozitivně působilo stavebnictví (celkově 0,4 p. b.). Jeho HPH vzrostla o 6,7 %, což je nejvíce od roku 2004. Až letos se zde podařilo překonat nominální úroveň HPH roku 2010¹⁷.

Graf č. 4 Příspěvky odvětví k reálné změně HPH (objemové indexy, meziroční příspěvky v p. b., HPH v %)

Zdroj: ČSÚ

¹⁷ Hodnota vyjádřená ve stálých cenách roku 2010 zatím překročena nebyla.

3. Výkonnost odvětví

Růstové tempo HPH meziročně o třetinu oslabilo. V mezičtvrtletním vyjádření ale loni ekonomika v trendu nezpomalovala.

Výkon všech odvětví ekonomiky optikou hrubé přidané hodnoty (HPH)¹⁸ loni vzrostl o 3,0 % a v porovnání s tempem dosaženým v předcházejícím roce se o třetinu snížil. Z jemnějšího mezičtvrtletního srovnání vyplývá, že za relativně slabším loňským výsledkem stály jak vysoká základna první poloviny roku 2017 (kdy tuzemská ekonomika profitovala zejména ze svižného růstu zahraniční poptávky), tak dočasné zvolnění ve 2. čtvrtletí 2018 (kdy se mezičtvrtletní růst HPH snížil až na 0,3 %, tedy dvouleté minimum). Mezikvartální růst přetrvával v tuzemské ekonomice již dvacet dva čtvrtletí v řadě, v úhrnu se za toto období HPH navýšila o 21,2 %.

K růstu přidané hodnoty loni nejvíce přispěl zpracovatelský průmysl. Nejsilnějším tempem ale rostla HPH ve stavebnictví, finančnictví a v informačních a komunikačních činnostech.

Přestože přidaná hodnota vzrostla loni ve zpracovatelském průmyslu nejslabším tempem za posledních pět let (+3,4 %), přispělo toto odvětví k navýšení HPH v celé ekonomice 0,9 p. b. – stále nejvíce ze všech jedenácti sledovaných hlavních odvětví. Projevil se vliv váhově významné výroby motorových vozidel i dynamicky rostoucí výroby počítačů a elektronických a optických přístrojů. Ze služeb loni nejvíce přispělo váhově dominantní uskupení odvětví obchod, doprava, ubytování a pohostinství (+0,8 p. b.). Ze stabilnější tuzemské poptávky profitovala i většina dalších odvětví terciární sféry. V peněžnictví a pojišťovnictví dosáhl růst HPH pětiletého maxima (6,9 %). Podobným tempem se navýšila přidaná hodnota rovněž v informačních a komunikačních činnostech (za posledních pět let činil kumulovaný růst bezmála 40 %). Naopak jen velmi mírný růst byl v posledních letech typický pro činnosti v oblasti nemovitostí a také v odvětvích s dominancí veřejného sektoru. Růst HPH v profesních, vědeckých, technických a administrativních činnostech slábl již třetím rokem v řadě, loni se snížil až na osmileté minimum (1,0 %). Zásadní obrat zaznamenalo stavebnictví. Jestliže v roce 2017 zde HPH o 2,3 % poklesla, loni se její růst vyšplhal na 6,7 % (silnější celoroční tempo bylo naposledy zaznamenáno v roce 2004). Naopak předloňský pokles v zemědělství, lesnictví a rybnářství pokračoval obdobným tempem i v roce 2018 (-2,8 %). Stály za tím nižší výkony rostlinné výroby poznamenané podprůměrnou úrodou většiny hlavních plodin (vyjma řepky, suché a teplé počasí svědčilo také ovocnářství)¹⁹.

Na nižších výkonech zemědělství se již druhým rokem v řadě podepsala slabší úroda hlavních plodin.

Růst průmyslové produkce loni ve srovnání s rokem 2017 v Česku podobně jako v EU zvolnil o polovinu,...

Podrobnější pohled na dílčí odvětví přináší podnikové statistiky. Průmysl loni na velmi silný rok 2017 plně nenavázal. Index průmyslové produkce²⁰ vzrostl meziročně o 3,2 % (ani ne polovičním tempem než v roce 2017 – obdobně jako v celé EU), v samotném 4. čtvrtletí o 2,3 %. Na tomto vývoji se podepsalo hlavně zhoršení situace v klíčových exportních teritoriích. V poslední čtvrtině loňského roku průmyslová produkce v EU poprvé od konce recese meziročně klesla (o 0,8 %), snížila se i ve všech pěti největších ekonomikách EU (meziročně i mezičtvrtletně). Na loňském zvolnění průmyslu v ČR měly vliv i domácí faktory, zejména zpomalení růstu ve váhově významném odvětví energetiky²¹ a v chemickém průmyslu²². Navzdory méně příznivému vývoji zahraniční poptávky vykázaly v roce 2018 pokles produkce jen tři průmyslové obory (z téměř 30 sledovaných) – těžba uhlí (-4,2 %)²³, textilní (-5,6 %) a kožedělný průmysl (-21,9 %).

...s nižší produkcí se ale v Česku potýkaly jen tři průmyslové obory.

¹⁸ Údaje o HPH jsou vyjádřeny ve stálých cenách a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

¹⁹ V roce 2018 činila celková sklizeň obilovin 6,97 mil. tun. Oproti průměru let 2008 až 2017 byla nižší o 11 %.

²⁰ Zahnutá odvětví: těžba a dobývání, zpracovatelský průmysl, energetika. Všechna meziroční tempa produkce (na úrovni odvětvových sekcí i oddílů) jsou očištěna o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak kromě toho také o vliv sezónnosti.

²¹ Přestože výkon odvětví zvolnil (na 1,4 %, ze 4,8 % v roce 2017), produkce rostla již třetím rokem v řadě. Dle údajů Energetického regulačního úřadu se na loňském meziročním růstu celkové hrubé výroby elektřiny v Česku (o 1,1 %) z drtivé většiny podílela vyšší produkce jaderných elektráren (+5,6 % na 29,92 TWh – hodnota blízka dosud rekordní výrobě z období 2012 až 2014). Suché a horké počasí pozitivně ovlivnilo celoroční produkci u fotovoltaických elektráren (+6,6 %), opačně působilo u vodních a přečerpávacích elektráren (-11,9 %, kde úroveň produkce sestoupila na desetileté minimum: 2,68 TWh).

²² Produkce v tomto odvětví vzrostla loni meziročně jen o 0,8 %, v roce 2017 ale o 19,3 %. Vysoké předloňské růstové tempo souviselo s plným obnovením výrobních kapacit (po haváriích, jež omezily výkon celého odvětví v letech 2015 i 2016). Produkce v chemickém průmyslu překonala úroveň před haváriemi (2. čtvrtletí 2015) již na počátku roku 2017. Do nižšího loňského růstu promluvily také odstávky výrobních zařízení na konci léta. Ve 3. čtvrtletí 2018 klesla mezikvartálně produkce o 4,5 %, nejvíce od konce roku 2015.

²³ Naopak v jiném váhově dosud okrajovém segmentu odvětví těžby a dobývání – těžbě stavebních materiálů (zejména kamene, písků, jílu) – produkce rostla loni svižně již druhým rokem v řadě (+9,0 resp. o 6,9 % v roce 2017).

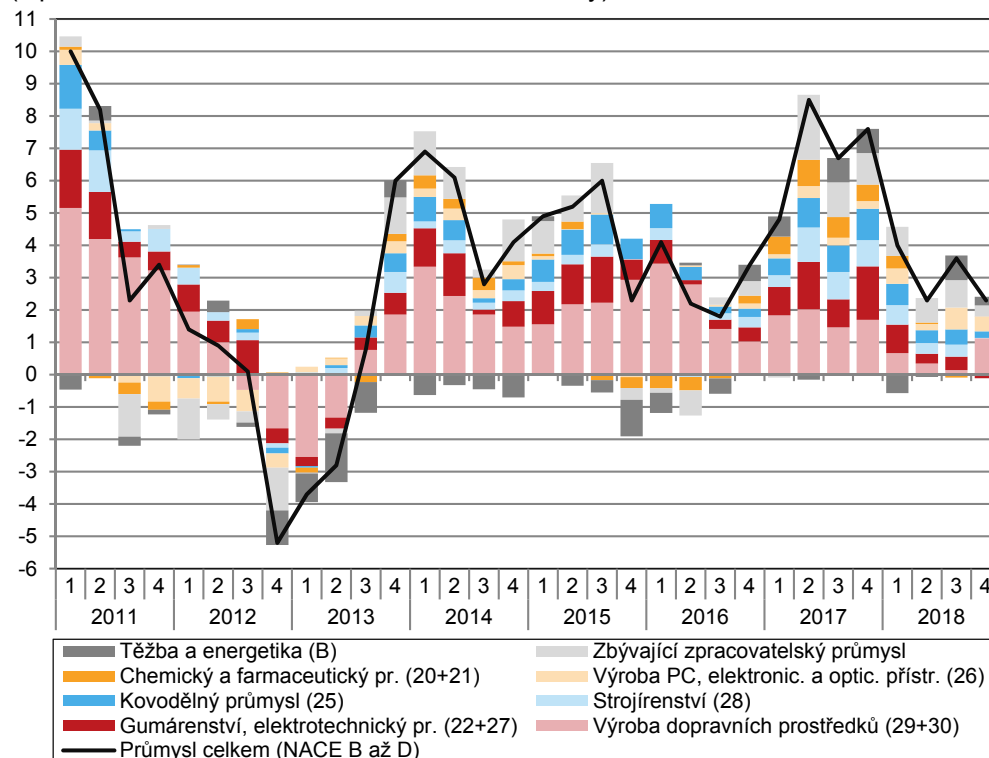
Růst průmyslové produkce loni táhla silící výroba počítačů a elektronických a optických přístrojů. Příspěvek automobilového průmyslu se naopak proti roku 2017 výrazně zredukoval.

Výroba počítačů, elektronických a optických přístrojů byla nejrychleji rostoucím průmyslovým oborem (+12,1 %) a k meziročnímu růstu celého průmyslu loni přispěla (+0,40 p. b.). Výrazně naopak oslabil vliv výroby motorových vozidel (na 0,41 p. b.). V roce 2017 šlo přitom o odvětví, jež samo o sobě zajistilo bezmála třetinu růstu celého průmyslu (příspěvek 1,82 p. b.). Vývoj tohoto odvětví ve druhé polovině loňského roku ovlivnila i regulační opatření (zavedení přísnějších emisních norem). Jen mírný loňský růst automobilového průmyslu dokládají i data o fyzické produkci²⁴. Citelné zpomalení zaznamenala i nejbližší subdodavatelská odvětví – hlavně gumárenství a plastikářství – kde produkce po svižném růstu v roce 2017 (+8,3 %) loni jen stagnovala.

Dařilo se i kovovýrobě či strojírenství. Díky tuzemské poptávce pokračovalo oživení v hutnictví i výrobě stavebních hmot.

Růst průmyslu loni podpořilo i váhově významné odvětví kovovýroby (příspěvek 0,45 p. b.), jehož produkce rostla vyšším tempem než celý zpracovatelský průmysl čtvrtým rokem v řadě. Ve strojírenství, kde již z velké části vyprchal silný impuls v podobě akcelerace tuzemské poptávky v roce 2017, růst produkce loni zvolnil na 3,0 %. I tak šlo o třetí nejlepší výsledek po roce 2011. V hutnictví a slévárenství předloňské oživení zejména tuzemské poptávky přetrvávalo i v roce 2018 a výkon odvětví tak loni vzrostl o 2,7 % (nejvíce za posledních čtyř roků)²⁵. Podobná situace panovala i v odvětví výroby stavebních hmot. V potravinářství jako v jednom z mála významnějších průmyslových oborů tempo růstu produkce loni posílilo, i tak ale nedosáhlo ani 3,5 %. Tradičně slabší výkony zde souvisejí s prohlubujícím se negativním saldem zahraničního obchodu s potravinářskými výrobky²⁶.

Graf č. 5 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně průmyslové produkce (v procentních bodech, očištěno o kalendářní vlivy)

Zdroj: ČSÚ

²⁴ Dle údajů Sdružení automobilového průmyslu vzrostl v roce 2018 počet vyrobených osobních automobilů v Česku meziročně o 1,7 % (při dosaženém rekordním počtu 1,437 mil. vozů). Ještě vyšším tempem loni rostla výroba většiny ostatních druhů motorových vozidel.

²⁵ Ve srovnání s konjunkturním rokem 2007 však loňská produkce v tomto odvětví stále zaostávala (o 9 %). Totéž ale platilo o bezmála polovině (zejména menších) zpracovatelských odvětví. Z významnějších odvětví stále zaostávaly výroba ostatních nekovových minerálních výrobků – tedy především stavebních hmot (o 10 %) – a potravinářský průmysl (o 2%). Celá sekce zpracovatelského průmyslu ale překonala tuto úroveň o 27 % a průmysl v úhrnu pak o 21 %.

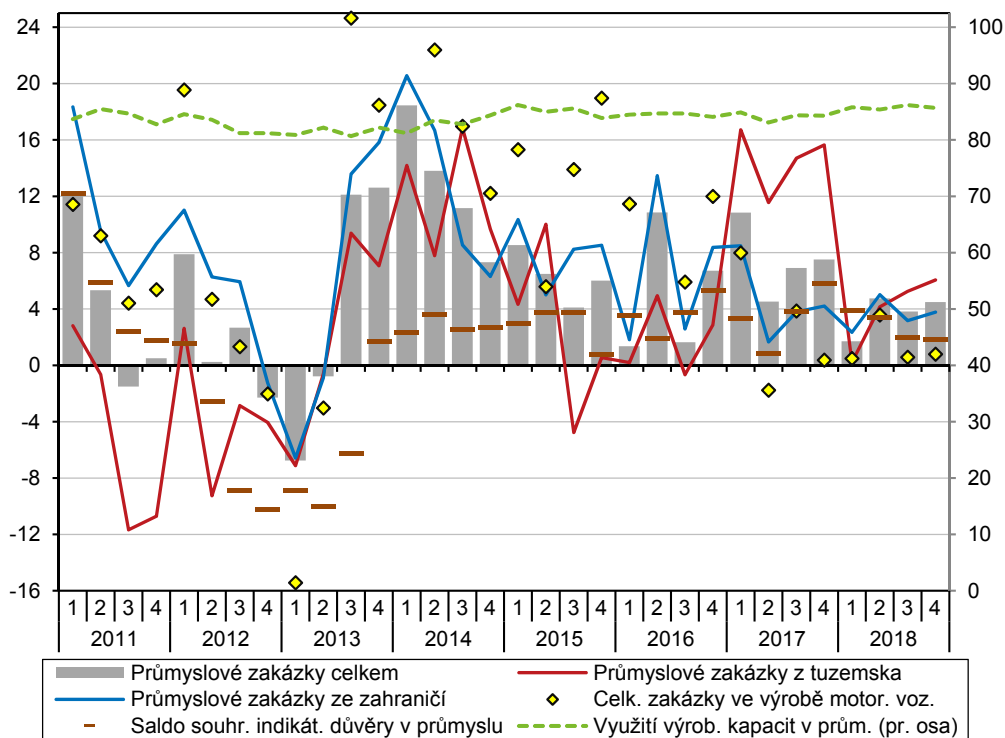
²⁶ V roce 2018 dosáhlo v národním pojetí hodnoty -39,2 mld. korun, o pět let dříve „jen“ -31,4 mld.

Z menších zpracovatelských odvětví pokračoval svižný růst farmaceutického průmyslu, výrobcům nápojů pomohlo i teplé počasí.

Loňské zvolnění růstu většiny váhově významných průmyslových odvětví bylo zčásti kompenzováno dynamickým vývojem některých menších oborů. Šlo zejména o výrazně exportně orientovaný farmaceutický průmysl (+5,7 %) a výrobu ostatních – zejména kolejových – dopravních prostředků (kde růst plně kompenzoval takřka 10% propad produkce z roku 2017). Vyšší tuzemská poptávka se pozitivně odrazila i ve výkonech nábytkářství či ostatního zpracovatelského průmyslu²⁷. Dařilo se i dřevozpracujícímu průmyslu, oděvnictví (s růstem produkce za poslední čtyři roky o více než třetinu) i výrobcům nápojů, u nichž růst o 5,1 % (podpořený dlouhým horkým letním obdobím i oživením exportu) představoval nejlepší výsledek po roce 2007.

Graf č. 6 Nové zakázky v automobilovém průmyslu, v průmyslu celkem

(v běžných cenách, meziročně v %), saldo indikátoru důvěry v průmyslu* (v bodech) a využití výrobních kapacit v průmyslu* (v %)

*Údaje jsou sezónně očištěny.

Zdroj: ČSÚ

Saldo důvěry průmyslových podniků ve druhé polovině roku 2018 sláblo, stále však zůstalo mírně pozitivní.

Přestože meziroční růst produkce i tržeb se v průmyslu loni ve srovnání s tempem dosaženým v roce 2017 snížil zhruba o polovinu, krátkodobé vyhlídky celého odvětví zůstávají mírně pozitivní. Hodnota nových zakázek byla ve 4. čtvrtletí vyšší o 4,5 % (za celý rok o 3,7 %). Byť poptávka v automobilovém průmyslu i přidruženém odvětví výroby elektrických zařízení fakticky stagnovala, v drtivé většině ostatních sledovaných odvětvích zakázky rostly (zejm. vlivem silnější zahraniční poptávky). Šlo hlavně o výrobu kolejových vozidel, počítačů, elektronických i optických přístrojů a zařízení, farmaceutický průmysl a kovovýrobu. Sezónně očištěné saldo indikátoru důvěry v průmyslu zůstalo v kladném pásmu – po stagnaci v první polovině roku 2018 v jeho zbývající části mírně kleslo (na prosincových +0,3, pětileté minimum). Stálo za tím slabší hodnocení celkové poptávky i krátkodobých očekávání výrobní činnosti. Hlavní bariérou růstu průmyslu zůstává již od poloviny roku 2017 nedostatek zaměstnanců²⁸, což se promítlo ve vyšších investicích v oblasti strojního vybavení i rostoucího využití produkčních kapacit průmyslu.

Podniky stále nejvíce limitovala napjatá situace na trhu práce. Na počátku roku 2019 ale tento vliv mírně oslabil.

²⁷ Toto odvětví zahrnuje např. výrobu sportovních potřeb, hraček, hudebních nástrojů či bižuterie.

²⁸ Na počátku roku 2019 podíl podniků označujících tuto bariéru ale mírně klesl na 39 % (ze 45 % ze 4. čtvrtletí 2018), což patrně souviselo s intenzivnějším vnímáním vnějších rizik v oblasti celkového ekonomického vývoje v roce 2019. Krátkodobá pozitivní očekávání růstu zaměstnanosti v průmyslových podnicích se během druhé poloviny loňského roku mírně snižovala a tento vývoj pokračoval i na počátku roku 2019.

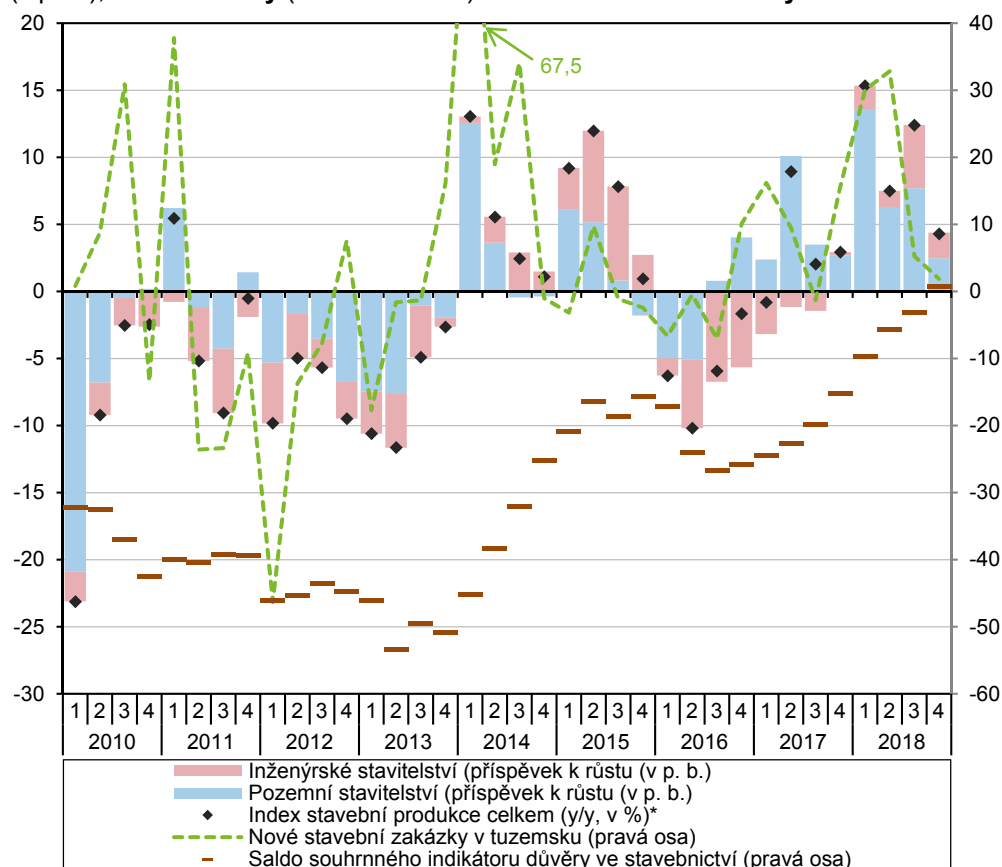
Nedostatečná poptávka omezovala na počátku roku 2019 třetinu podniků (podobně jako o rok dříve). Od poloviny loňského roku pociťují podniky intenzivněji i nedostatek materiálu (nejvíce v chemickém a automobilovém průmyslu).

Výkon stavebnictví loni rostl nejvyšším tempem po roce 2003. Dařilo se jak pozemnímu, tak i inženýrskému stavitelství.

Výkon stavebnictví loni pod vlivem silících veřejných i soukromých investic akceleroval. Odvětví pomohly i velmi příznivé teplotní podmínky²⁹. Stavební produkce³⁰ rostla již druhým rokem v řadě, loňských +9,1 %³¹ znamenalo nejsilnější meziroční tempo za posledních patnáct let. Zasloužil se o to vývoj v 1. až 3. čtvrtletí roku, v jeho poslední čtvrtině došlo ke zvolnění (na 4,3 %). V mezikvartálním vyjádření dokonce k poklesu o 1,8 %³². Zatímco v roce 2017 navyšovalo výkon celého odvětví jen pozemní stavitelství, loni s ním, pokud jde o tempo, dokázalo držet krok i inženýrské stavitelství.

Graf č. 7 Příspěvky dílčích odvětví k meziroční změně stavební produkce*

(v p. b.), nové zakázky (meziročně v %) a saldo indikátoru důvěry ve stavebnictví**

*Údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy.
**Údaje jsou sezónně očištěny.

Zdroj: ČSÚ

Počet zahájených bytů rostl již pátým rokem v řadě až na devítileté maximum.

Zatímco inženýrskému stavitelství výrazně pomohl pokrok v čerpání prostředků z evropských fondů (patrný ve srovnání s rokem 2017, ale i v průběhu samotného loňského roku), váhově dominantní pozemní stavitelství těžilo z rostoucí poptávky po komerčních i rezidenčních nemovitostech. Přestože počet zahájených bytů dosáhl loni devítiletého maxima (33,1 tis.) a rostl již pátým rokem v řadě (v úhrnu o bezmála 50 %), ve srovnání s průměrem za konjunkturním obdobím (2006 až 2008) stále o téměř čtvrtinu zaostával. K loňskému růstu nejvíce přispěl vyšší počet zahájených bytů

²⁹ Průměrná teplota ovzduší dosáhla v roce 2018 v ČR 9,6 °C (1,7 stupňů nad dlouhodobým normálem z období 1981-2010). Více než 1 stupeň nad svým normálem se přitom udržela ve všech měsících roku, vyjma února a března (kdy byla nižší o 2,6, resp. 2,1 °C).

³⁰ Všechny meziroční údaje o stavební produkci jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní tempa pak kromě toho také o vliv sezónnosti.

³¹ Růst stavebnictví byl loni nadprůměrný i v evropském kontextu. V celé EU činil jen 2,1 %. Česku patřilo v pořadí zemí deváté místo. Ze starších členů EU (15) vykazalo vyšší růst než ČR jen Irsko. Dařilo se primárně zemím ze střední a východní Evropy (např. Maďarsko +22 %, Polsko +20 %), kde silné dynamice stavebnictví pomáhal nejen svižný ekonomický růst, ale i čerpání prostředků z rozpočtu EU.

³² K mírnému mezičtvrtletnímu poklesu došlo na sklonku roku 2018 také u investic (tvorby hrubého fixního kapitálu) v celé ekonomice.

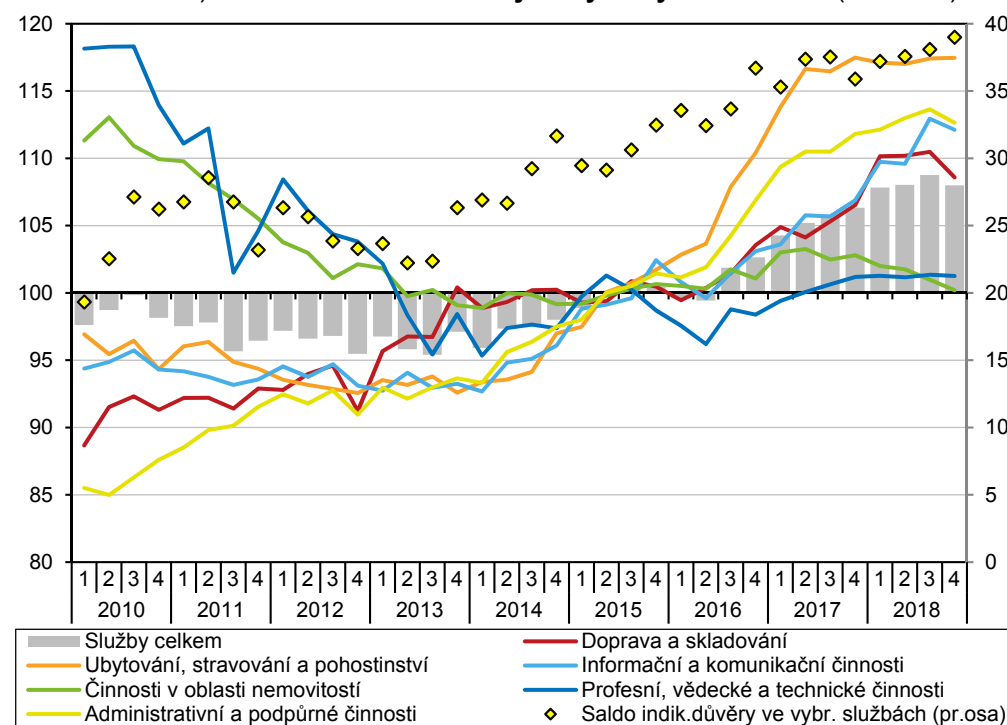
v nebytových budovách, v rodinných domech a také ve stavebně upravených nebytových prostorách (jichž bylo nejvíce po roce 2005). Naopak u bytů v bytových domech objem zahajované výstavby meziročně stagnoval a proti roku 2007 nedosahoval ani poloviny. Z pohledu krajů loni nejvíce přispěla k růstu v ČR výstavba v Praze, i tak zde počet zahájených (i dokončených) bytů již pátým rokem v řadě citelně zaostával za celkovým přírůstkem obyvatelstva. Jen pozvolný rozjezd bytové výstavby spolu s efektivitou hospodaření se stávajícím bytovým fondem v metropoli se odráží v prudkém růstu realizovaných cen nových bytů i nájmu³³.

Hodnota nových tuzemských stavebních zakázek rostla již druhým rokem v řadě. Na sklonku roku ale tempo ochabovalo.

Nálada podnikatelů ve stavebnictví se významně zlepšila, stavební podniky ale výrazně sužoval nedostatek volné pracovní síly.

Stavebnictví mělo v Česku i na sklonku roku 2018 stále dobré vyhlídky. Meziroční růst hodnoty nových tuzemských zakázek (u podniků s 50 a více zaměstnanci) pokračoval již druhým rokem v řadě. Silný byl v první polovině loňského roku, a to jak v pozemním (28,1 %), tak i inženýrském stavitelství (34,6 %). Ve zbylé části roku tempo ochabovalo, i tak ale mírný růst v celém odvětví přetrvával i v posledním kvartále (+1,9 %). Pozitivní bylo i to, že se více prosazovaly i větší projekty – průměrná velikost nové zakázky rostla druhým rokem v řadě (v roce 2018 činila 3,7 mil. korun). Celková zásoba práce ve formě všech dosud nerealizovaných zakázek čítala na konci roku 153 mld. korun (meziročně +15 %). Růst zásoby práce byl tažen primárně veřejnými tuzemskými zakázkami. Naopak objem sjednaných prací v zahraničí, jenž v posledních letech působil spíše proticyklicky, se redukoval čtvrtým rokem v řadě³⁴. Indikátor důvěry manažerů stavebních podniků rostl již dva a půl roku a v listopadu 2018 opustil záporné pásmo (poprvé od září 2008). Podíl stavebních podniků považujících nedostatek pracovníků za růstovou bariéru se během roku 2018 skoro zdvojnásobil (na prosincových 41 %), v poslední třetině roku šlo již o hlavní bariéru v celém odvětví. Oproti tomu faktor nedostatečné poptávky dále ustupoval do pozadí (až na 24 % – mírně pod úroveň dosažené v konjunkturu minulých dekád).

Graf č. 8 Tržby ve vybraných sekcích služeb (reálně, sezónně očištěno, úroveň roku 2015 = 100) a saldo indikátoru důvěry ve vybraných službách* (v bodech)

³³ Ve 2. pololetí 2018 činil meziroční růst nájemného z bytů v Praze 6,2 %, téměř dvojnásobek tempa zaznamenaného v celé ČR.

³⁴ Podíl zahraničních zakázek na celkové zásobě práce stavebních podniků (s 50 a více zaměstnanci) se loni snížil pod 10% hranici. I tak byl ale oproti úrovni z konjunktury minulých dekád (2006 až 2008) takřka dvojnásobný.

Růst tržeb ve vybraných službách loni zvolnil, i tak dosáhl téměř 3 %.

Tržby ve vybraných službách³⁵ loni vzrostly meziročně o 2,8 %. Ačkoli ve srovnání s rokem 2017 růstové tempo o více než třetinu zvolnilo, šlo stále o třetí nejlepší výsledek po roce 2007. Loňské zvolnění bylo z velké části ovlivněno slabším 4. čtvrtletím, kdy výkon služeb rostl jen o 0,6 % (v mezikvartálním vyjádření dokonce o 0,7 % poklesl). Byť posílení tržeb zaznamenaly loni všechny odvětvové sekce (vyjma činností v oblasti nemovitostí, kde o 1,6 % klesly), na růstu služeb se z drtivé většiny podílela jen dvě hlavní odvětví – doprava a skladování a také informační a komunikační činnosti.

Rozvoj průmyslu, obchodu i vyšší mobilita obyvatel vyústily ve svižný růst tržeb v dopravě a skladování. Dlouhodobě silná poptávka přetrvávala v oblasti ICT.

V dopravě a skladování posílily tržby meziročně o 4,6 %, jejich tempo se zvyšovalo třetím rokem v řadě. Odvětví bylo loni (obdobně jako v letech 2016 i 2017) taženo hlavně svižným růstem v oddíle skladování a vedlejších činností v dopravě (+6,3 %). Dařilo se i všem ostatním druhům dopravy, vyjma poštovních a kurýrních činností (-2,1 %). Pozemní doprava i skladování profitovaly z rozvoje průmyslu i vnitřního a zahraničního obchodu. Růst tržeb (zejm. ve vnitrostátní dopravě) souvisel s vyšší mobilitou obyvatel poháněnou rekordní výší zaměstnanosti a v poslední třetině roku i rozšířením slev jízdného ve veřejné dopravě. Růst v dlouhodobě dynamickém odvětví informačních a komunikačních činností zrychlil (ze 4,0 % v roce 2017 na loňských 5,4 %). Přestože jeho nejdynamičtějším oborem zůstaly v posledních čtyřech letech informační činnosti³⁶, k růstu celého odvětví loni přispěly nejvíce činnosti v oblasti informačních technologií³⁷. Se slabšími výsledky se dlouhodobě potýká jen váhově okrajový segment filmového a hudebního průmyslu³⁸. V odvětví ubytování, stravování a pohostinství tržby po bezmála dvojciferném růstu v roce 2017 loni posílily jen o 0,8 % (v segmentu ubytování dokonce mírně klesly). Souviselo to se zvolněním dynamiky příjezdového cestovního ruchu³⁹. Nelze vyloučit ani vliv skokového růstu cen stravovacích služeb v roce 2017, jenž mohl v následujícím období ovlivnit (zejména tuzemskou) poptávku. V odvětví profesních, vědeckých a technických činností rostly tržby loni jen o 0,8 %, hlavně vlivem slabého růstu architektonických a inženýrských činností (navzdory rozvoji stavebnictví) i poklesu tržeb za reklamu (již třetím rokem v řadě). Dařilo se naopak poradenství v oblasti řízení, účetnickým a auditorským činnostem, daňovému poradenství či průzkumu trhu a veřejného mínění. Růst tržeb odvětví administrativních a podpůrných činností (+2,3 %) byl tažen dlouhodobě silnou poptávkou v oblasti pronájmu (zejm. dopravních prostředků, ale i strojů) a operativního leasingu. Roli hrála i neklesající poptávka po agenturních pracovnících, především v sekundárním sektoru.

Silné oživení stavebnictví se zatím v tržbách architektonických a inženýrských činností příliš neprojevovalo.

Růst maloobchodních tržeb pokračoval pátým rokem v řadě. Táhl je dynamický rozvoj u nepotravinářského zboží a také internetového prodeje.

Dynamický růst výdělků doprovázený pozitivním saldem důvěry spotřebitelů (jež dosáhlo historického vrcholu v polovině roku) se loni promítl 4,8% meziročním růstem maloobchodních tržeb⁴⁰. Přestože jejich tempo ve srovnání s rokem 2017 (podobně jako v EU) mírně zvolnilo, růst tržeb přetrvával pátým rokem v řadě a zároveň patřil k nejvyšším i v rámci států Unie⁴¹. K meziročnímu posílení maloobchodu v ČR tradičně nejvíce přispěl prodej nepotravinářského zboží (s růstem o 7,4 %). Dařilo se hlavně prodeji počítačového a komunikačního zařízení, kde rostly tržby dvojciferným tempem již druhým rokem v řadě. Pokračoval rozmach internetového prodeje (+19,8 %). Tržby rostly loni ve všech hlavních skupinách specializovaných prodejen, vyjma těch s potravinami (-0,4 %). I přes rostoucí ceny po většinu roku zůstala poptávka po pohonných hmotách vysoká (růst tržeb o 4,0 %, v roce 2017 o 5,7 %). To ale neplatilo o obchodu s motorovými vozidly, kde tržby po pěti růstových letech loni poprvé klesly (o 2,2 %).

³⁵Bez obchodu, peněžnictví, pojišťovnictví, vědy, výzkumu a veřejných služeb. Všechny údaje za služby jsou ve stálých cenách, meziroční údaje jsou očištěny o kalendářní vlivy, mezičtvrtletní jsou očištěny o sezónní vlivy (včetně vlivu počtu pracovních dnů).

³⁶Zahrnují zejména zpracování dat a hosting, činnost webových portálů a dále také zpravodajské tiskové kanceláře a agentury.

³⁷Zahrnují hlavně programování, správu počítačového vybavení a také poradenství v oblasti IT.

³⁸Nižší tržby ve filmovém a hudebním průmyslu (0,3 %, v roce 2017 -14,9 %) souvisely s větší nepravdivostí v zakázkách a ve fakturacích. Samotnému segmentu filmové distribuce se ale dařilo mnohem lépe. Dle údajů Unie filmových distributorů vzrostly v roce 2018 tržby ze vstupného v kinech v ČR meziročně o 13,2 %, počet návštěvníků o 7,3 % (na 16,3 mil., nejvyšší počet po roce 1993).

³⁹Počet přenocování zahraničních hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v ČR rostl loni meziročně o 1,9 % (v roce 2017 ale o 8,2 %).

⁴⁰Všechna meziroční tempa tržeb za maloobchod jsou uvedena ve stálých cenách a očištěna o kalendářní vlivy.

⁴¹Růst v EU loni činil jen 2,1 %. Rychleji než v ČR rostl maloobchod v šesti státech (v Litvě, Maďarsku, Irsku a Polsku – mezi 6,4 až 6,6 %).

4. Vnější vztahy

Hodnota vývozu se loni mírně zvýšila, zejména díky silné druhé polovině roku.

Hodnota vývozu zboží v roce 2018 dosáhla 3 630,8 mld. korun⁴². To představuje meziroční navýšení hodnoty o 117,9 mld. korun (3,4 %). Export zboží tak rostl devátým rokem v řadě. Vývoj meziroční dynamiky v průběhu roku byl zejména v 1. pololetí ovlivněn vysokou srovnávací základnou roku 2017 i zhoršenou situací v oblasti vývozu motorových vozidel (-1,0 %, +1,7 % v 1. a 2. čtvrtletí). Druhá polovina roku však byla z hlediska vývozu úspěšnější (+5,4 % ve 3. čtvrtletí). V závěrečném kvartálu dosáhla hodnota exportu zboží 952,7 mld. korun a meziročně se zvýšila o 68,3 mld. korun (7,7 %). Šlo o nejvyšší nárůst od 1. čtvrtletí 2017.

Růst hodnoty exportu do Německa loni citelně oslabil. Naopak vývoz do Nizozemska, Španělska a Švédska rostl silně.

Teritoriální struktura exportu loni zůstala v základních rysech prakticky nezměněna. Do zemí EU zaměřilo 83,9 % z celého vývozu zboží. Bezmála třetina českého exportu nadále končila v Německu. Relativní nárůst vývozu do EU (3,5 %) byl mírně vyšší než mimo Unii (2,6 %). V porovnání s rokem 2017 výrazně oslabil růst vývozu do Německa (1,6 %). Celoroční dynamiku vytáhlo vzhůru až 4. čtvrtletí roku (+16,3 mld. korun, 6,0 %). V 1. až 3. čtvrtletí hodnota vývozu do Německa stagnovala. Výraznější úlohu tak loni sehrály menší exportní destinace. Razantního nárůstu (13,9 mld. korun, 12,2 %) loni dosáhla hodnota exportu do Nizozemska a navázala na více než 40% navýšení z předchozího roku. Silný přírůstek měl i vývoz do Španělska (16,7 mld. korun, 16,3 %) a Švédska (8,4 mld. korun, 15,6 %). Poměrně vysokého relativního přírůstku dosáhl také export do Rumunska (10,3 %, 5,2 mld. korun). Vývoz k našim nejbližším sousedům rostl mírněji (Polsko +3,7 %, Slovensko +2,6 %, Rakousko +4,3 %). Vývoz na Slovensko se loni vymanil z dvouletého období propadů. Loni pokračoval pokles hodnoty vývozu do Velké Británie (-4,0 %, -6,7 mld. korun). Nárůst vývozu mimo EU byl nejvýrazněji ovlivněn Ruskem (+7,7 mld. korun, 11,0 %). Silný přírůstek zaznamenal export do Japonska (+2,2 mld. korun, 19,5 %).

Hodnota vývozu motorových vozidel loni poprvé od roku 2009 poklesla.

Klíčovým artiklem českého vývozu zůstala motorová vozidla (27,1 % celkové hodnoty exportu). Loni však poprvé od roku 2009 hodnota vývozu motorových vozidel meziročně poklesla (-5,7 mld. korun, 0,6 %). Meziroční pokles probíhal v 1. až 3. čtvrtletí. Naopak závěrečný kvartál přinesl nárůst o 23,2 mld. korun (9,8 %, nejvíce od 1. čtvrtletí 2017). Po celý rok silně narůstal export počítačů, elektronických a optických přístrojů (za rok 2018 nárůst hodnoty o 53,7 mld. korun, 15,7 %). Loňské navýšení, které navázalo na rok 2017, bylo tak velké, že se tento artikl přiblížil objemem druhému nejvýznamnějšímu artiklu vývozu - strojům a zařízením. Jejich vývoz rovněž loni mírně vzrostl (+13,1 mld. korun, 3,3 %). Růst si zachoval i vývoz elektrických zařízení (+11,9 mld. korun, 4,0 %), zrychlila dynamika exportu základních kovů (+11,5 mld., 8,3 %). Výrazné zvýšení cen elektřiny způsobilo i nárůst hodnoty vyvezené elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu o 7,9 mld. korun (31,4 %). Propad o 4,3 mld. korun (10,8 %) loni potkal produkty zemědělství a myslivosti. Celý pokles však vznikl v první polovině roku, zejména kvůli poklesu cen některých výrobků. K mírnému nárůstu hodnoty vývozu ve 2. pololetí došlo navzdory nižší úrodě. Výrazně se totiž zvýšily ceny dotčených plodin.

Kompenzace však přišla ze strany počítačů, optických a elektronických přístrojů. Ty se loni dostaly na pozici druhého nejvýznamnějšího vývozního artiklu.

Dovoz tažený silnou domácí poptávkou rostl během roku více než vývoz. Obrat nastal až ve 4. čtvrtletí.

Pokračující růst domácí poptávky byl saturován mimo jiné dovozem. Hodnota importu zboží v roce 2018 dosáhla 3 508,5 mld. korun a zvýšila se o 159,1 mld. (4,7 %). Dynamika dovozu v 1. až 3. čtvrtletí překonávala vývoz. Až ve 4. kvartálu byl přírůstek mírně nižší (63,2 mld. korun, 7,3 %). Celkově bylo v závěru roku dovezeno zboží v hodnotě 930,9 mld. korun (hranice 900 mld. byla překonána poprvé). Rostl dovoz ze

⁴² Údaje statistiky zahraničního obchodu v národním pojetí v nominálním vyjádření zahrnující pouze obchod se zbožím. Hodnota vývozu je zachycena v cenách FOB, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou na hranice ČR. Dovoz uvedený níže v této kapitole je v cenách CIF, tj. včetně nákladů souvisejících s dopravou v zahraničí na hranice ČR. Data jsou platná k 11. 3. 2019.

zemí EU (+74,5 mld. korun, 3,3 %), i mimo ni (+84,9 mld. korun, 8,1 %). Výraznější dynamiku dovozu z mimounijních zemí loni ovlivnila zejména Čína (+39,2 mld. korun, 11,9 %), u které došlo v druhé polovině roku k výraznému zrychlení meziročního růstu (17,8 % a 18,4 %, resp. +13,9 mld. korun a +17,5 mld. korun ve 3. a 4. čtvrtletí). Poměrně silně se zvýšila hodnota dovozu ze Spojených států (+7,4 mld. korun, 8,7 %). Rostl dovoz z Ruska (+6,9 mld. korun, 6,0 %). I v tomto případě došlo k výraznému zrychlení v druhé půli roku. Slabší loňskou dynamiku dovozu z EU ovlivnilo hlavně Německo (+19,7 mld. korun, 2,2 %). Mírný růst si udržel dovoz z Polska (4,5 %) a Slovenska (4,3 %). Výrazně zrychlil dovoz z Francie (+7,0 mld. korun, 6,4 %).

Vývoj dovozu loni značně ovlivňoval růst cen některých komodit.

Vývoj dovozu podle jednotlivých oddílů klasifikace produkce byl v mnoha rysech podobný výše popsanému exportu. Hodnota importu motorových vozidel poprvé od roku 2009 klesla (-2,6 mld. korun, -0,5 %). Zvýšení cen prudce navýšilo hodnotu dovozu elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (+7,5 mld. korun, 37,7 %). Mohutné zrychlení v druhé půli roku nakonec vedlo ke zvýšení hodnoty dovozu počítačů, elektronických a optických přístrojů o 34,7 mld. korun (9,3 %, nárůst lze propojit se zrychlením dovozu z Číny). Nárůst cen ropy se projevil zvýšením hodnoty dovozu koksů a rafinovaných ropných produktů o 15,5 mld. korun (29,0 %), ropy a zemního plynu o 14,8 mld. korun (12,3 %) a nepřímo zrychlením dynamiky u chemických látek a přípravků na +15,5 mld. korun (5,7 %). Ostatních dopravních prostředků bylo dovezeno o 10,6 mld. korun (30,5 %) více než v roce 2017. Poklesla hodnota dovozu potravinářských výrobků (-3,9 mld. korun, -2,6 %).

Přebytek bilance zahraničního obchodu se loni snížil o 41,2 mld. korun.

Bilance zahraničního obchodu se zbožím loni dosáhla přebytku 122,3 mld. korun. Přebytek byl o 41,2 mld. korun nižší než v roce 2017 a byl nejnižší od roku 2013. K meziročnímu poklesu došlo v 1. až 3. čtvrtletí. Ve 4. čtvrtletí činil přebytek 21,7 mld. korun a meziročně vzrostl o 5,0 mld. Loňský pokles přebytku byl způsoben zejména prohloubením deficitu obchodu se zeměmi mimo EU o 70,2 mld. korun (nejvíce od roku 2010). Nejvýraznější vliv mělo zhoršení bilance s Čínou o 37,4 mld. korun, výrazné bylo i snížení přebytku obchodu s Tureckem o 8,1 mld. a prohloubení deficitu se Spojenými státy o 5,3 mld. Naopak obchod s Evropskou unií bilanci meziročně zlepšil o 28,5 mld. korun. Přebytek bilance s Nizozemskem se zvýšil o 9,7 mld. korun na 39,3 mld., podobně se Španělskem se navýšil o 16,9 mld. a se Švédskem o 6,4 mld. korun. Slabší výsledky zahraničního obchodu s Německem se projeví i na bilanci – přebytek se snížil o 2,2 mld. korun. Prohloubil se deficit obchodu s Polskem o 4,5 mld. korun.

U zemí mimo EU bylo prohloubení deficitu nejsilnější od roku 2010.

Zhoršení bilance mělo svůj původ mimo jiné ve zvýšení cen ropy.

Pohled na vývoj bilance podle klasifikace produkce ukazuje, že zhoršení má původ mimo jiné ve zvýšení cen ropy - u ropy a zemního plynu došlo ke zhoršení deficitu o 13,3 mld. korun, u koksů a rafinovaných ropných produktů o 12,0 mld., výrazněji se projeví i chemické látky a přípravky (-9,0 mld.). Výrazné zvýšení dovozu ostatních dopravních prostředků mělo za následek zhoršení přebytku bilance o 12,4 mld. korun. Nejvýraznější kladný vliv na bilanci měly počítače, elektronické a optické přístroje (+18,9 mld. korun). Výsledný deficit 13,8 mld. korun byl nejlepším výsledkem tohoto oddílu klasifikace v celé dostupné časové řadě.

Deficit prvotních důchodů s nerezidenty se loni meziročně zmínil o 39,9 mld. korun.

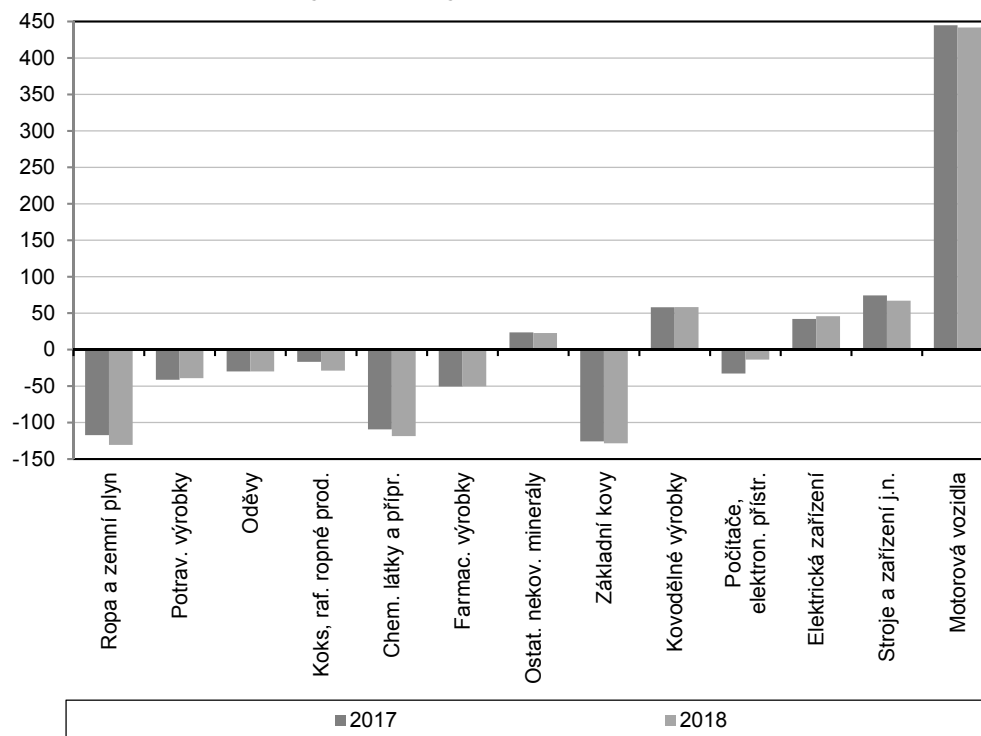
Celkové saldo toků prvotních důchodů mezi rezidenty a nerezidenty v roce 2017 činilo -270,8 mld. korun. Oproti roku 2017 se deficit zmínil o 39,9 mld. Největším zdrojem deficitu se stalo záporné saldo důchodů z vlastnictví (-325,2 mld. korun). Tato bilance se meziročně zlepšila o 46,5 mld. Zisky z přímých investic zahraničních vlastníků loni dosáhly 414,6 mld. korun, což představovalo 7,8 % HDP a meziroční pokles o 37,8 mld. Z toho 293,9 mld. korun odešlo do zahraničí ve formě dividend a 120,6 mld. bylo reinvestováno. V porovnání s předchozím rokem se objem vyplacených prostředků zvýšil o 18,0 mld., a to na úkor reinvestic, kde propadl činil

55,8 mld. korun. Zisky rezidentů z přímých zahraničních investic loni dosáhly 65,0 mld. korun a reinvestováno bylo 49,7 mld. Jen mírně (o 2,1 mld. korun na 66,5 mld.) se zvýšil objem prostředků, které ve formě náhrad zaměstnancům plynuly ve směru od nerezidentů⁴³ k rezidentům v roce 2018. Naopak nerezidenti si připsali ve formě náhrad 36,0 mld. korun (+9,3 mld.). Výsledné saldo dosáhlo 30,5 mld. korun a meziročně se snížilo o 7,2 mld.

Objem investičních dotací ze zahraničí se výrazně navýšil.

Prostřednictvím ostatních transferů (daně, sociální příspěvky a dávky a ostatní běžné transfery) si nerezidenti připsali 131,4 mld. korun, v opačném směru to bylo 76,2 mld. Výsledné saldo tak působilo ve směru deficitu běžných transakcí rezidentů s nerezidenty. Díky výraznému přebytku bilance obchodu se zbožím a službami zůstalo výsledné saldo běžných transakcí kladné a dosáhlo 3,9 mld. korun. Rovněž bilance kapitálových transferů byla pozitivní a činila 60,8 mld. korun. Ze zahraničí totiž přiteklo (především ve formě zvýšeného objemu investičních dotací) 63,7 mld. korun. I díky zvýšenému příjmu kapitálových transferů se čisté výpůjčky (součet salda běžných a kapitálových transferů očištěného o čisté pořízení nefinančních aktiv) zvýšily o 13,3 mld. korun a dosáhly 54,9 mld.

Graf č. 9 Bilance zahraničního obchodu* ve statistice zahraničního obchodu (kumulace celého roku, v mld. korun, vybrané oddíly klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ
*v národním pojetí

⁴³ Nerezidenti představují seskupení jednotek bez ohledu na charakteristiku jejich funkcí a zdrojů. Jsou to např. zastupitelské úřady cizích států nebo mezinárodní organizace, které byly založeny a fungují na základě mezinárodních dohod nebo oddělené části mateřských společností (např. pobočky výrobních podniků, bank a pojišťovacích společností).

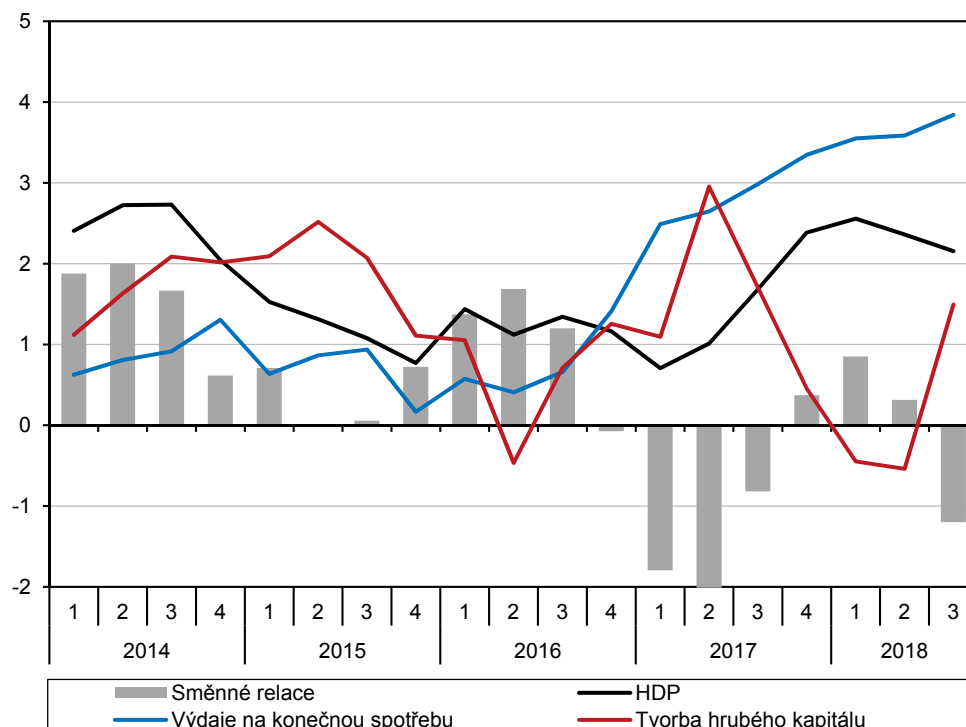

5. Ceny

Celková cenová hladina loni rostla.

Celková cenová hladina (měřená deflátorem HDP) se loni zvýšila o 2,3 %. Dominantně působily zejména ceny spotřebních statků (3,5 %). Z toho deflátor spotřeby domácností rostl o 2,5 % a sektoru vládních institucí o 6,0 %. Stagnovaly ceny investičních statků (0,8 %). Směnné relace byly záporné (99,7 %). Ve 4. čtvrtletí byla situace podobná ročním výsledkům. Cenová hladina se zvýšila o 2,3 %, z toho ceny spotřebních statků o 3,4 %. Růst cenové hladiny u investičního zboží ve druhé polovině roku zrychlil a v závěrečném kvartálu dosáhl 2,2 %. Směnné relace v závěru roku dosáhly 99,1 %.

Graf č. 10 Deflátoři (očistěno o sezónní a kalendářní vlivy, meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ, národní účty

V porovnání s rokem 2017 loni spotřebitelské ceny rostly pomaleji.

Celkový meziroční nárůst indexu spotřebitelských cen v roce 2018 dosáhl 2,1 %. To je o 0,4 p. b. méně než v roce 2017. V dlouhodobějším kontextu však jde o nadprůměrnou hodnotu (třetí nejvyšší přírůstek za posledních 10 let). Klíčový vliv na růst cen v loňském roce měl oddíl bydlení, voda, energie, paliva (0,7 p. b.). Výrazněji přispěly ke zvýšení spotřebitelské inflace i ceny dopravy a alkoholických nápojů a tabáku (shodně 0,3 p. b.). Potraviny a nealkoholické nápoje, které byly hlavním faktorem cenového růstu v roce 2017, loni přispěly 0,3 p. b. V samotném 4. čtvrtletí meziroční růst cen dosáhl 2,1 %. Cenová dynamika zmírnila v porovnání se 3. čtvrtletím, především kvůli poklesu cen potravin i zpomalení růstu cen dopravy. Dominantně na růst cenové hladiny působily ceny bydlení a energií. Cenový vývoj v roce 2018 byl pro různé skupiny obyvatel více diferencovaný, než v jiných letech. Index spotřebitelských cen pro domácnosti v Praze tak vzrostl o 2,3 %, zatímco v domácnostech důchodců o 1,9 %. Rozdíly vznikají zejména odlišnou váhovou strukturou spotřebního koše u obou skupin. Asi nejmarkantněji to loni bylo patrné na položce bydlení a energie. U domácností v Praze tento oddíl přispěl k růstu indexu 1,1 p. b., v případě důchodců to bylo 0,4 p. b. V domácnostech důchodců naopak spotřebitelé výrazněji pocítili vliv cen potravin a nealkoholických nápojů, které u nich přispěly k celkovému růstu cen 0,3 p. b., zatímco u domácností v Praze k meziroční dynamice nepřispěly.

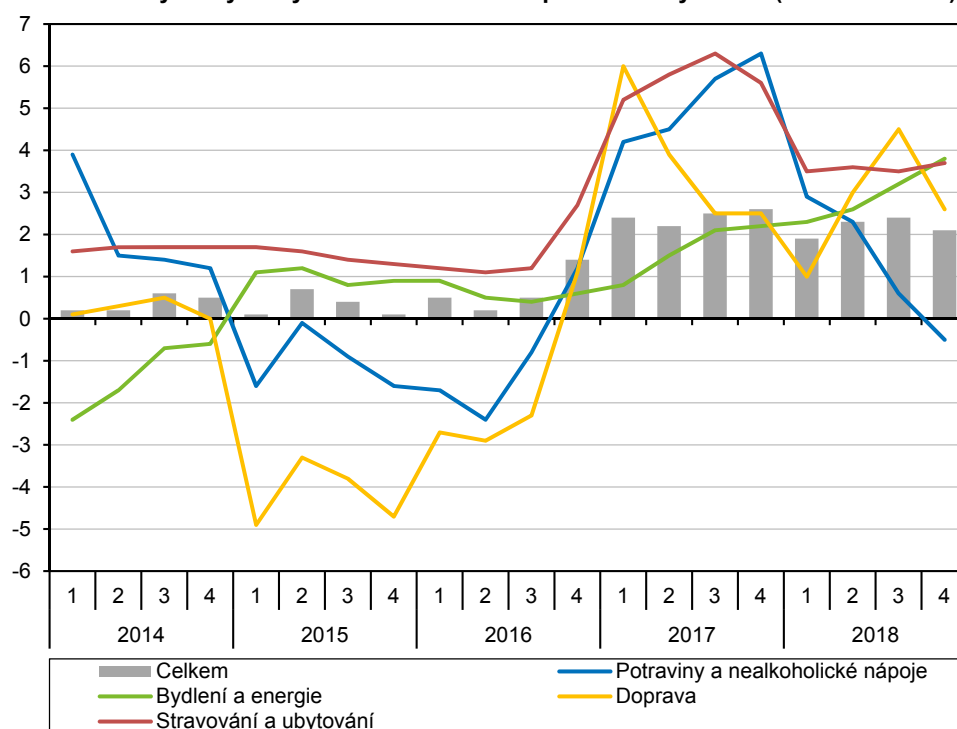
Ceny bydlení a energií v průběhu roku zrychlovaly svůj meziroční růst.

Ceny bydlení, vody energií a paliv v roce 2018 vzrostly o 3,0 %. Meziroční dynamika během roku nabírala na intenzitě (2,3 %, 2,6 %, 3,2 %, 3,8 % v jednotlivých čtvrtletích). Nejsilněji k růstu cen přispívalo imputované nájemné za bydlení (náklady vlastnického bydlení). To se loni zvýšilo o 4,3 % a k růstu cen v celém oddílu přispělo z poloviny. Výrazně loni vzrostlo i nájemné z bytu (3,0 %). K rostoucím nákladům na bydlení se v roce 2018 po delší době stagnace přidaly i ceny elektrické a tepelné energie, plynu a ostatních paliv. Ty se zvýšily o 2,1 %, nejvíce od roku 2012. Poměrně silně rostly i ceny běžné údržby a drobných oprav bytu (3,7 %). Ve 4. čtvrtletí posílil meziroční růst imputovaného nájemného (5,4 %), elektřiny, plynu a energií (2,8 %) i běžné údržby a oprav (4,1 %). Na silné úrovni (3,3 %) se udržoval meziroční přírůstek cen nájemného z bytů.

Meziroční nárůst cen ropy ovlivnil náklady spotřebitelů na dopravu.

Ceny dopravy loni vzrostly o 2,8 %, což je méně než v roce 2017. Zatímco náklady na provoz dopravních prostředků, které jsou navázány na ceny ropy, si v porovnání s předchozím rokem dynamiku zachovaly (5,3 %), ceny nákupu automobilů, motocyklů a jízdních kol rostly méně (1,9 %). Průměrná cena ropy Brent se až do října zvyšovala⁴⁴. V posledních dvou měsících roku ale došlo k výraznému propadu. Ten se projevil i na dynamice cen dopravy ve 4. čtvrtletí. Ta oslabila na 2,6 %. Kromě slabšího růstu cen provozu dopravních prostředků (7,6 %) výrazně zmírnil přírůstek cen jejich nákupů (0,8 %). Výrazně se v závěru roku meziročně snižovaly náklady na dopravní služby (-7,6 %). Zde se projevil především zlevnění jízdného pro studenty a seniory.

Graf č. 11 Ceny ve vybraných oddílech indexu spotřebitelských cen (meziročně v %)

Zdroj: ČSÚ

Ceny potravin a nealkoholických nápojů loni rostly mírněji než v roce 2017. V závěru roku se dostaly do meziročního poklesu.

Ceny potravin a nealkoholických nápojů se v roce 2018 zvýšily o 1,3 %. To je výrazně nižší úroveň než v roce 2017 (5,2 %). V porovnání s rokem 2017 se téměř nezměnily ceny pekárenských výrobků a obilovin (0,3 %), značně se zmírnil nárůst cen masa (1,2 %). Silnější dynamiku měly ceny mléka, sýrů a vajec (3,8 %, avšak

⁴⁴ Podle údajů U.S. Energy Information Administration tehdy dosáhla maxima 81,03 USD za barel.

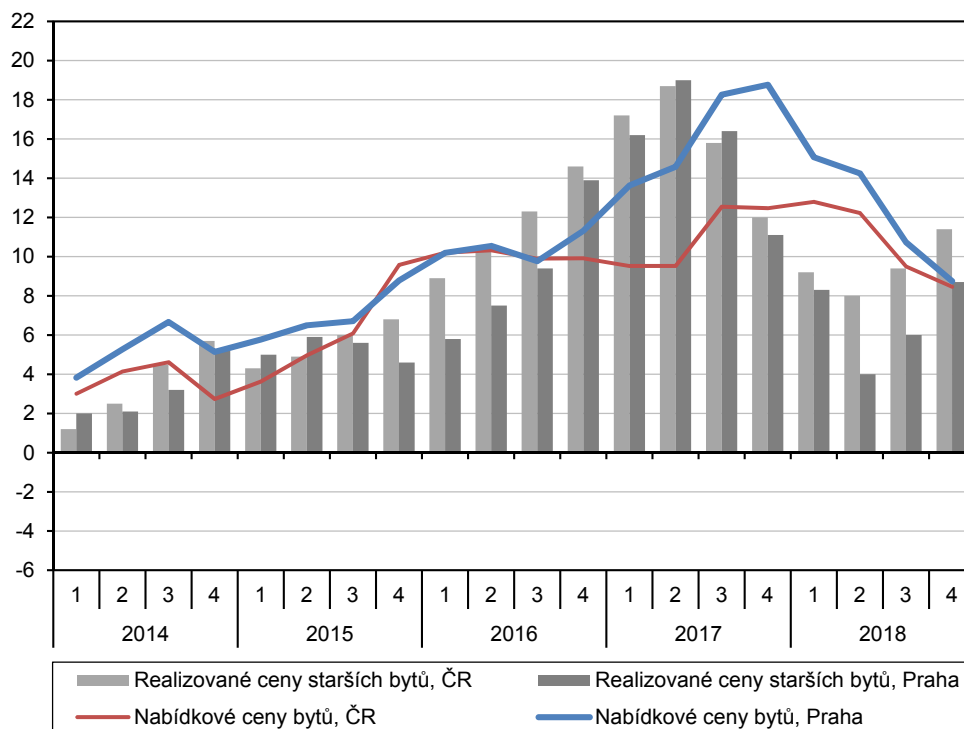

výrazně méně než v roce 2017) a také olejů a tuků (4,0 %). Meziroční dynamika cen potravin a nealkoholických nápojů měla v průběhu roku sestupnou tendenci. Ve 4. čtvrtletí tak poprvé od 3. kvartálu 2016 ceny tohoto oddílu klesly (-0,5 %). Pokles byl společný všem třídám klasifikace spotřeby s výjimkou zeleniny a ostatních potravinářských výrobků. Ceny alkoholických nápojů a tabáku loni vzrostly o 3,0 %. Ceny stravování a ubytování se navýšily o 3,6 %. K růstu celkového indexu přispělo i zvýšení cen bytového vybavení a zařízení domácnosti (1,5 %) a nákladů na zdraví (3,7 %). Naopak loni mírně poklesly ceny odívání a obuvi (-1,1 %).

Spotřebitelské ceny v EU si udržely stabilní růst kolem 2,0 %.

Celkový nárůst spotřebitelských cen v EU loni dosáhl 1,9 %. Meziroční dynamika během prvních tří čtvrtletí zrychlovala a mírně polevila v závěru roku (2,0 % ve 4. čtvrtletí). Růst cen byl poměrně rovnoměrný mezi jednotlivými oddíly klasifikace spotřeby. Zejména nárůst cen energií a paliv vedl ke zrychlení dynamiky cen bydlení a energií (2,5 % za celý rok, 3,2 % ve 4. čtvrtletí). O 3,5 % loni narostly ceny dopravy (3,8 % ve 4. čtvrtletí). Výraznější pokles byl zaznamenán jen u cen pošt a telekomunikací (-0,8 % za celý rok, -1,4 % ve 4. čtvrtletí). Vliv měl zejména výrazný propad cen telefonů a faxového vybavení. Úroveň spotřebitelských cen se loni zvýšila napříč všemi členskými státy EU. Nejvíce se ceny zvýšily v Rumunsku (4,1 %), Estonsku (3,4 %) a Maďarsku (2,9 %). Méně než 1,0 % činil růst v Dánsku (0,7 %), Irsku (0,7 %), Řecku (0,8 %) a na Kypru (0,8 %). Trojice zemí, které dominovaly cenovému růstu ve 4. čtvrtletí, je stejná jako u výsledků za celý rok (Estonsko 3,7 %, Rumunsko 3,5 %, Maďarsko 3,3 %). Jen mírně se v závěru roku zvyšovaly ceny v Dánsku (0,7 %), Portugalsku (0,9 %) a Irsku (0,9 %).

Graf č. 12 Ceny nemovitostí (meziroční změna, v %)

Zdroj: ČSÚ

Ceny bytu pokračovaly v poměrně silném růstu.

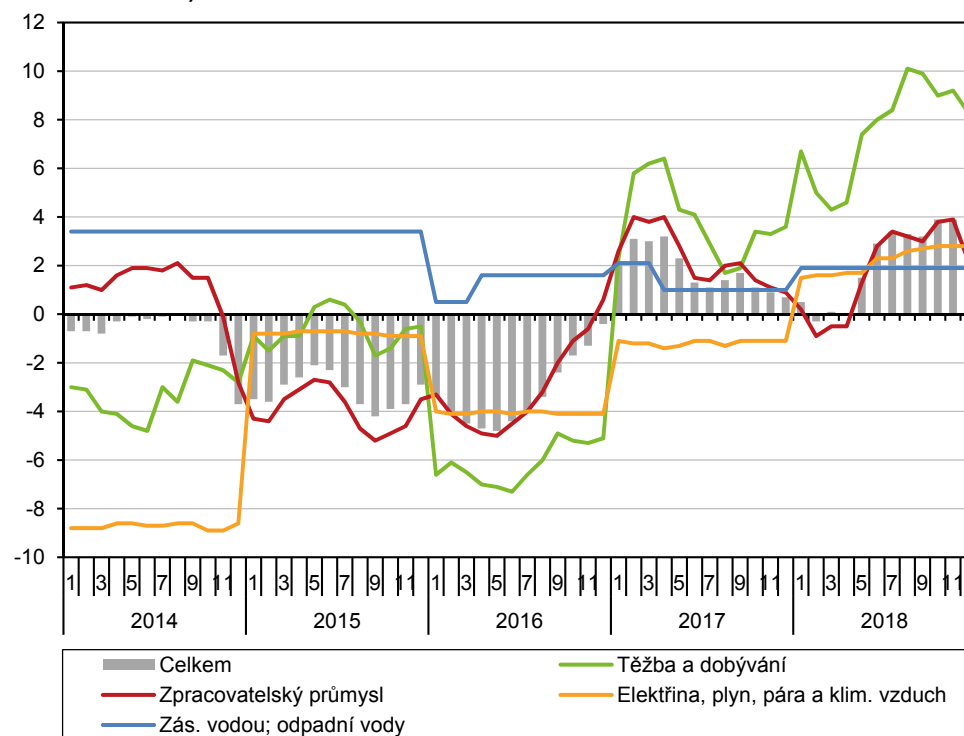
Na přelomu let 2017 a 2018 začala oslabovat dynamika cen bytů a zdálo se, že její vrchol už odezněl. To platilo u nabídkových cen bytů, jejichž meziroční růst loni průběžně zvolňoval, přesto si vysoké tempo udržel. Celkově se loni oproti roku 2017 nabídkové ceny bytů v ČR zvýšily o 10,7 %, v Praze to bylo 12,1 % (16,4 % za rok 2017). Naopak výrazně loni zrychlil růst nabídkových cen bytů mimo Prahu (ze 4,7 % v roce 2017 na 8,8 %), na čemž se pravděpodobně podepsala situace v ostatních

velkých městech (zejména Brno). Ve 4. čtvrtletí nabídkové ceny v ČR meziročně vzrostly o 8,5 % a v Praze o 8,8 %. Meziroční dynamika realizovaných cen starších bytů naopak ve 2. pololetí opět začala zrychlovat. V celé ČR se loni ceny zvýšily o 9,5 % (v samotném 4. čtvrtletí o 11,4 %). V Praze celkový růst v minulém roce činil 6,7 %, což může souviset s určitým stropem, který ještě může poptávka snést (celková úroveň cen bytů v Praze je značně vyšší než ve zbytku ČR, vysoký relativní nárůst tak zasáhl zájemce výrazněji). I v případě realizovaných cen výrazněji než v předchozím roce zdražovaly starší byty mimo Prahu (10,4 % za celý rok, ve 4. čtvrtletí o 12,2 %).

Vývoj cen ropy byl hlavním faktorem ovlivňujícím ceny průmyslových výrobců.

Ceny průmyslových výrobců se loni zvýšily o 2,0 %. Hlavním hybatelem jejich meziroční dynamiky přitom byl vývoj cen ropy. Ceny ve zpracovatelském průmyslu vzrostly o 1,8 %. Nejvýrazněji k tomu přispěly ceny koksu a rafinovaných ropných výrobků. Výrazně se navýšily také ceny obecných kovů a kovodělných výrobků (3,4 %). Mírně rostly též ceny chemických látek a výrobků (1,5 %), základních farmaceutických výrobků (2,7 %) nebo nábytku (2,3 %). Negativní vliv na výši indexu cen průmyslových výrobců měl pokles u dopravních prostředků o 1,7 %. Silný meziroční růst po celý rok probíhal u cen těžby a dobývání (7,6 %). V průběhu celého roku také zrychloval růst cen elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (2,2 %). O 1,9 % se zvýšily ceny zásobování vodou a služeb souvisejících s odpadními vodami.

Graf č. 13 Ceny hlavních skupin průmyslových výrobců (meziroční změna, v %, podle klasifikace CPA)

Zdroj: ČSÚ

Vrchol růstu cen průmyslových výrobců nastal ve 4. čtvrtletí.

Ve 4. čtvrtletí růst cen průmyslových výrobců vrcholil (3,4 %). Klíčový byl opět vliv meziročně zvýšených cen ropy (propad na konci roku se projevil jen v prosincovém výsledku a nestačil výrazně ovlivnit celé čtvrtletí). Ceny ve zpracovatelském průmyslu se v závěru roku zvýšily o 3,3 %, byly nejsilněji ovlivněny cenami koksu a rafinovaných ropných výrobků a základními kovy a kovodělnými výrobky (4,0 %). Ve 4. čtvrtletí se rovněž prolomila 14 kvartálů trvající série meziročních poklesů cen

dopravních prostředků (0,5 %). Ceny těžby a dobývání se zvýšily o 8,8 %. Zrychlování dynamiky cen elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu pokračovalo i ve sledovaném období (2,8 %).

Ceny ropy a elektřiny výrazně ovlivňovaly vývoj cen výrobců v EU.

Globální působení cen ropy se projevilo i na dynamice cen průmyslových výrobců v EU. Celkově se loni index zvýšil o 3,5 %, ve 4. čtvrtletí o 4,2 %. Podobně jako v Česku rostly v EU velmi silným tempem ceny těžby a dobývání (14,4 % za celý rok, 10,6 % ve 4. čtvrtletí). Ceny ve zpracovatelském průmyslu vzrostly v Unii loni o 2,7 % (stejně jako ve 4. čtvrtletí). Během celého roku zrychlovala meziroční dynamika u cen elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu (6,7 % za celý rok, 10,6 % ve 4. čtvrtletí). Nejvýrazněji v roce 2018 rostly ceny výrobců v Estonsku (7,1 %) a Belgii (7,1 %). U obou zemí se projevil výrazný nárůst cen v sekci elektřina, plyn, pára a klimatizovaný vzduch. V Belgii silně rostly i ceny ve zpracovatelském průmyslu. O 6,4 % narostly ceny výrobců v Dánsku. Zde byl významný přírůstek cen těžby a dobývání (zejména energií). Ceny výrobců loni poklesly pouze v Irsku (-1,9 %, propadly se zde ceny v těžbě a dobývání). Slabého růstu loni dosáhly ceny výrobců v Lucembursku (0,6 %) a na Maltě (0,9 %). U obou zemí v kontrastu s evropským trendem stagnovaly ceny elektřiny, plynu, páry a klimatizovaného vzduchu.

Index cen stavebních prací loni vzrostl nejvíce za posledních 10 let.

Index cen stavebních prací v roce 2018 vzrostl o 3,2 %, což je nejvíce od roku 2008. Ceny materiálů a výrobků spotřebovaných ve stavebnictví se zvýšily o 3,5 %. V průběhu roku meziroční dynamika cen stavebních prací zrychlovala. Ve 4. čtvrtletí tak meziroční přírůstek dosáhl 4,0 %. U cen materiálů a výrobků spotřebovávaných ve stavebnictví to bylo 4,8 %. Ceny budov se loni zvýšily o 3,3 %, ceny inženýrských děl rostly o 3,1 %. Ve 4. čtvrtletí se růst u obou kategorií stavebních děl srovnal na 4,0 %.

Meziroční dynamika cen tržních služeb v závěru loňského roku posílila.

Ceny tržních služeb loni vzrostly o 1,8 %, což je o 0,5 p. b. více než v předchozím roce. Dynamiku ovlivňovala zvýšená poptávka související s růstem ekonomiky i růst mezd, které bývají ve službách jedním z největších nákladů. Nejvýrazněji loňský růst cen tržních služeb ovlivnil vývoj ve službách v oblasti zaměstnání (10,5 %), ceny pojištění, zajištění a penzijního financování (4,6 %) a služby v oblasti nemovitostí (2,8 %). Důležitý byl i přírůstek cen architektonických a inženýrských služeb (2,7 %) a pozemní a potrubní dopravy (1,2 %). Výrazně rostly též ceny bezpečnostních a pátracích služeb (8,9 %), úklidových služeb (7,2 %) nebo poštovních a kurýrních služeb (5,1 %). Naopak k poklesu o 2,3 % došlo u skladování a podpůrných služeb v dopravě. V samotném 4. čtvrtletí ceny tržních služeb vzrostly o 2,0 %. Vývoj v posledním kvartálu se příliš nelišil od celého roku. Ceny pozemní a potrubní dopravy rostly o 1,6 %, poštovních a kurýrních služeb o 6,1 %, služeb v oblasti nemovitostí o 3,1 %, služeb v oblasti zaměstnání o 7,4 %. V závěru roku posílil růst cen reklamních služeb a průzkumu trhu (5,3 %) i pojištění (6,4 %). Pokračoval pokles cen skladování a podpůrných služeb v dopravě (-2,3 %).

Ceny zemědělských výrobců po silném roce 2017 stagnovaly.

Přírůstek cen zemědělských výrobců v roce 2018 dosáhl jen 0,1 %. Zatímco ceny rostlinné výroby vzrostly o 2,5 % a růst posílil, v živočišné výrobě došlo k poklesu cen o 2,8 %. Výrazně posílil růst cen obilovin (7,4 %). Platilo to zejména pro pšenici (7,1 %), žito (8,8 %) a ječmen (8,8 %). Důvodem byla mimo jiné nižší loňská úroda, která byla společná u většiny evropských producentů. Klesaly ceny průmyslových plodin (-3,8 %), hlavně olejnin (-5,5 %). Výrazně rostly ceny zeleniny a zahradnických produktů (13,0 %). Mírně rostly ceny brambor (3,2 %). Díky dobré úrodě výrazně klesaly ceny ovoce (-26,3 %, úroveň cen se vrátila na hodnotu před rokem 2017, kdy došlo k nárůstu o třetinu). Ceny živočišné výroby ovlivnil pokles cen hospodářských zvířat o 7,5 % (především prasat a selat -15,8 %). Živočišné výrobky

si udržely cenovou hladinu po výrazném přírůstku z roku 2017. Loni vzrostly o 1,0 %. Ceny mléka narostly o 2,1 % a u vajec klesly o 9,6 %. Závěrečný kvartál roku přinesl meziroční přírůstek cen zemědělských výrobců o 1,6 %. Zasloužila se o to zejména rostlinná výroba (6,9 %), ve které se naplno projevila nižší úroda (ceny pšenice +15,7 %, ječmen +16,0 %, semeno máku +82,6 %). U živočišné výroby se prohloubil pokles (-6,7 %).

Ceny vývozu ve 4. čtvrtletí rostly.

Ceny vývozu za celý rok 2018 klesly o 0,3 %. Meziroční dynamiku v průběhu roku ovlivňovala zejména přítomnost kurzových rozdílů oproti roku 2017. V prvním pololetí tak meziroční posílení koruny vůči euru i dolaru tlačilo růst cen dolů (-4,4 % a -1,6 % v 1. a 2. čtvrtletí). Kurzový vliv ve 2. pololetí značně oslabil a ceny vývozu se začaly meziročně zvyšovat. V roce 2018 klesly ceny vývozu strojů a dopravních prostředků o -1,7 %, průmyslového spotřebního zboží o -1,5 % a potravin a živých zvířat o -1,4 %. Vzrostly ceny polotovarů (2,6 %), nápojů a tabáku (2,7 %) a minerálních paliv a maziv (7,6 %). Ve 4. čtvrtletí se ceny vývozu navýšily o 3,4 %. Zároveň u některých položek došlo k vývojovému zlomu – z meziročních poklesů se dostaly do růstu. To je případ cen potravin a živých zvířat (2,7 %), strojů a dopravních prostředků (1,8 %, první růst od 2. čtvrtletí 2015) i průmyslového spotřebního zboží (3,5 %).

Směnné relace v roce 2018 byly kladné.

Meziroční dynamika cen dovozu byla podobná jako v případě exportu. V roce 2018 se ceny importu snížily o -0,7 %, na čemž se podepsalo zejména 1. pololetí roku, během kterého došlo i vlivem posílení koruny k výrazným meziročním poklesům. Ve druhé polovině roku ceny začaly růst. Loni poklesly ceny dovozu strojů a dopravních prostředků o -3,1 %, průmyslového spotřebního zboží o -3,3 %, potravin a živých zvířat o -5,2 % a ostatních surovin o -5,6 %. Výrazně narostly ceny dovozu minerálních paliv (16,8 %). Směnné relace v roce 2018 činily 100,4 %. Kladných směnných relací dosáhl obchod se stroji a dopravními prostředky (101,4 %), průmyslovým spotřebním zbožím (101,9 %), polotovary (102,4 %) a ostatními surovinami (106,1 %). Záporných směnných relací na druhé straně dosáhl obchod s minerálními palivy a mazivy (92,1 %) a chemikáliemi (98,4 %).

6. Trh práce

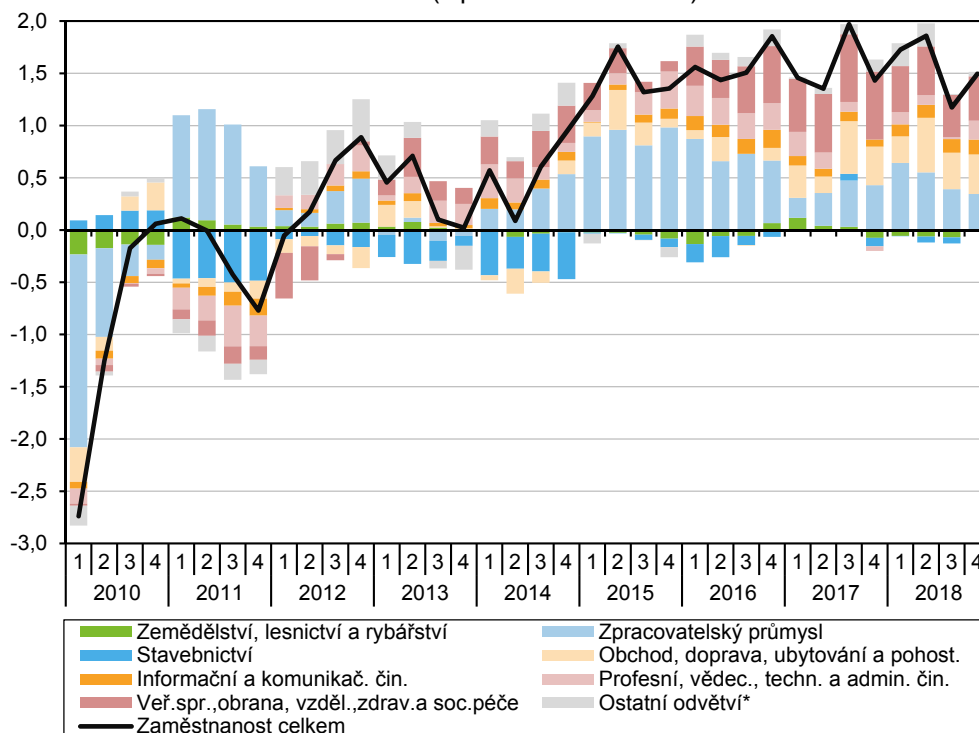
Svízný růst zaměstnanosti pokračoval již čtvrtým rokem v řadě. V průběhu loňského roku ale zvolňoval.

Zaměstnanost loni vzrostla především vlivem vyššího zapojení ekonomicky neaktivních a sílící zahraniční migraci.

V roce 2018 zažíval tuzemský trh práce vrcholné období. Počet pracovníků⁴⁵ se oproti roku 2017 zvýšil o 1,6 %, podobným tempem přitom rostl i v předešlých třech letech. V průběhu loňského roku bylo ale patrné zvolňování růstu. Zatímco v 1. i 2. čtvrtletí celková zaměstnanost mezikvartálně posílila o 0,6 %, ve 3. čtvrtletí již stagnovala a ve zbylé části roku dosáhl růst 0,4 %. Pod vlivem zpomalování hospodářského růstu v Česku a EU, i sílících nejistot na zahraničních trzích podniky svá optimistická očekávání dalšího růstu zaměstnanosti z počátku roku 2018 postupně korigovaly – to se týkalo zejména průmyslu a vybraných služeb, naopak ve stavebnictví pozitivní výhledy dále sílily⁴⁶. To mohlo přispět k mírnému zvolnění silného napětí na pracovním trhu pramenícího z nedostatku snadno dosažitelných zdrojů volné pracovní síly⁴⁷.

Ve 4. čtvrtletí 2018 pracovalo v Česku 5,45 mil. osob, nejvíce v novodobé historii. Vzhledem k tomu, že stavy nezaměstnaných nedoznaly během loňska významnějších změn, přispělo k meziročnímu růstu zaměstnanosti (+83 tis.) hlavně vyšší zapojení dříve ekonomicky neaktivních a dále i sílící zahraniční migrace⁴⁸. Pokračovaly důležité strukturální změny – do věku s nejvyšší mírou ekonomické participace se posouvaly populačně silné ročníky 70. let. Pokles počtu zaměstnaných v nejmladších věkových skupinách byl plně kompenzován vyšší aktivitou lidí na sklonku produktivního věku vlivem prodlužujícího se zákonného i skutečného věku odchodu do důchodu.

Graf č. 14 Celková zaměstnanost (meziročně v %) a příspěvky hlavních odvětví k meziroční změně zaměstnanosti (v procentních bodech)

*Zahrnuje odvětví: Těžba a energetika, Peněžnictví a pojišťovnictví, Činnosti v oblasti nemovitostí, Kulturní, zábavní a rekreační činnosti, Ostatní služby.
Zdroj: ČSÚ (národní účty)

⁴⁵ Pokud není uvedeno jinak, jsou v této kapitole údaje o zaměstnanosti uvedeny v pojetí národních účtů v očištění o sezónní vlivy.

⁴⁶ Dle sezónně očištěných údajů z konjunkturálních šetření dosáhlo saldo krátkodobých očekávání zaměstnanosti ve stavebnictví na konci roku 2018 +15 bodů, o rok dříve byl ale podíl podniků očekávajících růst, resp. pokles zaměstnanosti (v nejbližších třech měsících) srovnatelný.

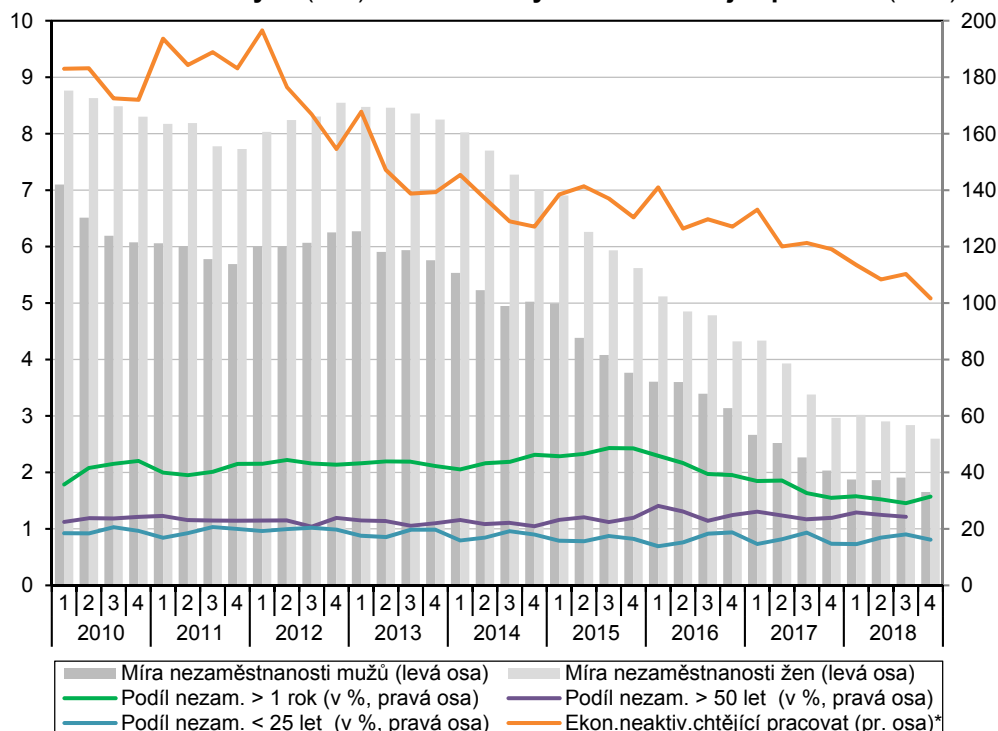
⁴⁷ Podíl podniků pociťujících nedostatek volné pracovní síly jako bariéru svého růstu dosáhl ve 4. čtvrtletí 2018 v hlavních odvětvích ekonomiky historických maxim (v průmyslu 45 %, ve stavebnictví 41 %, ve vybraných službách 19 %). Na počátku roku 2019 se tento podíl v průmyslu snížil na 39 %.

⁴⁸ Nepřímo o tom vypovídá i sílící meziroční přírůstek počtu cizinců. Dle Ředitelství služby cizinecké policie jich na konci roku 2018 v Česku legálně pobývalo 567 tis., meziročně o 40 tis. více. V letech 2016 i 2017 dosahoval přírůstek cizinců „jen“ 30 tis. osob. Více než třetina z loňského přírůstku cizinců připadala pouze na občany Ukrajiny.

K meziročnímu růstu počtu pracovníků přispěli hlavně zaměstnanci. Z odvětví se dařilo službám, naopak ve stavebnictví zaměstnanost stále nerostla.

K růstu celkové zaměstnanosti v roce 2018 přispěli především zaměstnanci. Počet sebezaměstnaných se sice zvyšoval již třetím rokem v řadě, ale jen slabým tempem (loni o 0,4 %)⁴⁹. Z pohledu odvětví se na růstu celkové zaměstnanosti skoro ze tří čtvrtin podílely služby, kde se dařilo hlavně informačním a komunikačním činnostem (+4,6 %) i odvětvím s dominancí veřejného sektoru (+2,4 %). Důležitou roli si ale stále držel i zpracovatelský průmysl, v němž loni růstové tempo zaměstnanosti zejména díky agenturním pracovníkům neochabovalo (1,8 %). Naopak ve stavebnictví se navzdory svižně rostoucí produkci a zakázkám růst zaměstnanosti dosud nastartovat nepodařilo (-0,4 %)⁵⁰. Pracovníků loni mírně ubylo i v primárním sektoru.

Graf č. 15 Obecná míra nezaměstnanosti mužů a žen, podíl vybr. skupin osob na všech nezaměstnaných (v %) a ekonomicky neaktivní chtějící pracovat (v tis.)*

Poznámka: údaje týkající se míry nezaměstnanosti jsou sezónně očištěny.

*Jde o osoby, které neppracují, aktivně práci nehledají (a nespĺňují tak podmínky ILO pro nezaměstnané), ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat. Zdroj: ČSÚ (VŠPS – výběrové šetření pracovních sil)

Pokles obecné míry nezaměstnanosti se v průběhu roku 2018 prakticky zastavil.

Sezónně očištěná obecná míra nezaměstnanosti se v roce 2018 snižovala již jen nepatrně. V prosinci bylo bez práce pouze 1,9 % ekonomicky aktivních mužů ve věku 15 až 64 let, resp. 2,7 % žen, meziročně o 0,1, resp. 0,3 p. b. méně. V posledních třech letech přispívali k redukci celkové nezaměstnanosti z více než poloviny lidé, kteří byli bez práce déle než rok. V samotném 4. čtvrtletí 2018 ale jejich příspěvek citelně oslabil a podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkové nezaměstnanosti dokonce mezičtvrtletně mírně vzrostl (na 31,4 %). To ale nemění nic na skutečnosti, že v celkové nezaměstnanosti již několik čtvrtletí převládá přirozená frikční složka a prostor pro její další snižování se tudíž již z velké části vyčerpal.

Ve většině novějších členských států EU klesla míra nezaměstnanosti na historická minima.

Česko nadále drželo pozici státu s nejnižší mírou nezaměstnanosti mezi státy EU – u nezaměstnanosti žen to platilo šest čtvrtletí v řadě, u mužů dokonce devatenáct. Rovněž podíl dlouhodobé složky na celkové nezaměstnanosti byl na konci loňského roku v Česku o více než 10 p. b. nižší než průměr Unie. Ve většině novějších členských

⁴⁹ Z podrobnějších údajů dle výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) vyplynulo, že počet podnikatelů bez zaměstnanců (odpovídající v pojetí národních účtů kategorií sebezaměstnaných) se loni meziročně nezměnil (706 tis.). Podnikatelů se zaměstnanci ve stejném období mírně přibýlo (+1,1 %, na 166 tis.).

⁵⁰ Dokládají i to údaje z VŠPS. Pracujících ve stavebnictví ve 4. čtvrtletí 2018 meziročně o 3,4 % ubylo (za celý rok pak rovná 2 %).

zemí (vyjma Slovinska, Kypru a států Pobaltí), ale i např. v Německu či Velké Británii klesla celková míra nezaměstnanosti na historická minima (ve srovnatelné řadě od počátku 90. let). Naopak v některých významných státech eurozóny (Francii či Itálii) setrvala bez výraznějších pohybů blízko 10% hranice (za posledních pět let se snížila jen v rozmezí 1 až 2 p. b.). I proto se držela nezaměstnanost v eurozóně téměř 1 p. b. nad úroveň lokálního minima z vrcholu konjunktury minulé dekády, zatímco v celé EU tuto svou úroveň již ve 2. loňském čtvrtletí překonala.

Meziměsíční růst počtu volných míst přetrvával již plně dva roky. Na konci roku bylo v nabídce ÚP rekordních 324 tis. míst.

Poptávka po pracovnících zůstává v tuzemské ekonomice nadále silná. Počet volných pracovních pozic v nabídce úřadů práce (ÚP) meziměsíčně rostl (navzdory sezónním vlivům) nepřetržitě od konce roku 2016⁵¹. Na konci prosince 2018 čítal rekordních 324 tis. míst, šlo o více než dvojnásobný počet proti vrcholu konjunktury minulé dekády. Meziroční přírůstek volných míst (+107,8 tis.) byl ale z pohledu kvalifikačních nároků i regionů⁵² značně nerovnoměrný. Z již bezmála 87 % se na něm podílely pozice s velmi nízkými deklarovanými kvalifikačními nároky (maximálně základní vzdělání). Na základě podrobnějších údajů MSPV z předchozích let lze soudit, že šlo z velké části o relativně neatraktivní pozice cílené primárně na zahraniční pracovníky⁵³. Naopak nabídka míst pro lidi s maturitním či vyšším vzděláním (kteří na tuzemském pracovním trhu převažují) vzrostla v ČR loni jen o 4,8 tis. (na 36,6 tis.) a v šesti krajích dokonce mírně poklesla.

Převis volných míst nad uchazeči o práci trvá od jara 2018. V druhé polovině roku zůstal tento poměr již stabilizovaný.

Počínaje dubnem 2018 začal počet uchazečů o práci v evidenci ÚP zaostávat za počtem nabízených volných míst. Na konci prosince činil tento poměr 0,7, v druhé polovině loňského roku se přitom již výrazně nesnižoval (vlivem zvolnění tempa růstu nových míst i sezónního nárůstu uchazečů o práci na sklonku roku). Převis poptávky nad nabídkou pracovní síly signalizovaly na konci roku dvě třetiny krajů a mírně nadpoloviční část okresů ČR⁵⁴. Z hlediska kvalifikačních tříd platilo obdobné také u specialistů (0,7), řemeslníků a opravářů (0,4), obsluhy strojů a zařízení (0,2) a pomocných a nekvalifikovaných pracovníků (0,9).

Tempo růstu průměrných mezd ve 4. čtvrtletí mírně oslabilo. Souviselo to hlavně s vývojem v odvětvích s dominancí veřejného sektoru, ke zvolnění ale došlo i v podnikové sféře.

V roce 2018 vzrostla (dle podnikových statistik) průměrná hrubá nominální mzda zaměstnance v ekonomice o 8,1 %. Celoroční tempo se navyšovalo již pátým rokem v řadě a mírně převyšovalo růst z vrcholu konjunktury minulé dekády. Ve 4. čtvrtletí ale došlo ke zpomalení na 6,9 % (snížilo se i mezikvartální tempo na 1,5 %, v předchozí části roku dosahovalo 2,0 až 2,2 %). Za tímto zvolněním stálo hlavně odvětví vzdělávání a též veřejná správa (vč. obrany a povinného sociálního zabezpečení)⁵⁵. V menší míře se ale projevil i ve většině odvětví s dominancí nefinančních podniků⁵⁶. To mohlo souviset s opatrnějším výhledem (zejména exportně orientovaných) podniků do roku 2019, poklesem jejich míry ziskovosti i rozevíráním nůžek mezi dynamikou mzdových nákladů a produktivitou práce (k němuž docházelo v posledních třech letech). Na druhou stranu významnějšímu zvolnění mzdového růstu v podnikové sféře bránila stále silná poptávka po pracovnících, která při praktickém vyčerpání volných pracovních sil v tuzemsku nemohla být adekvátně uspokojena⁵⁷.

⁵¹ Tento růst se přenesl i do počátku roku 2019. Během ledna a února 2019 přibýlo dalších 8,7 tisíc míst, ÚP jich celkově nabízely 333,1 tis.

⁵² Více než čtvrtina celorepublikového přírůstku míst za rok 2018 připadala pouze na Plzeňský a Pardubický kraj.

⁵³ Na celkovém růstu volných míst v roce 2018 se pozice zařazené do kvalifikační třídy Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci podílely jen z necelých 30 %. Naopak pozice, kde v ČR typicky pracují lidé s nižším středoškolským vzděláním (vyučení) – Obsluha strojů, zařízení, montéři, resp. Řemeslníci a opraváři – se na růstu volných míst podílely ze 42 %, resp. 18 %.

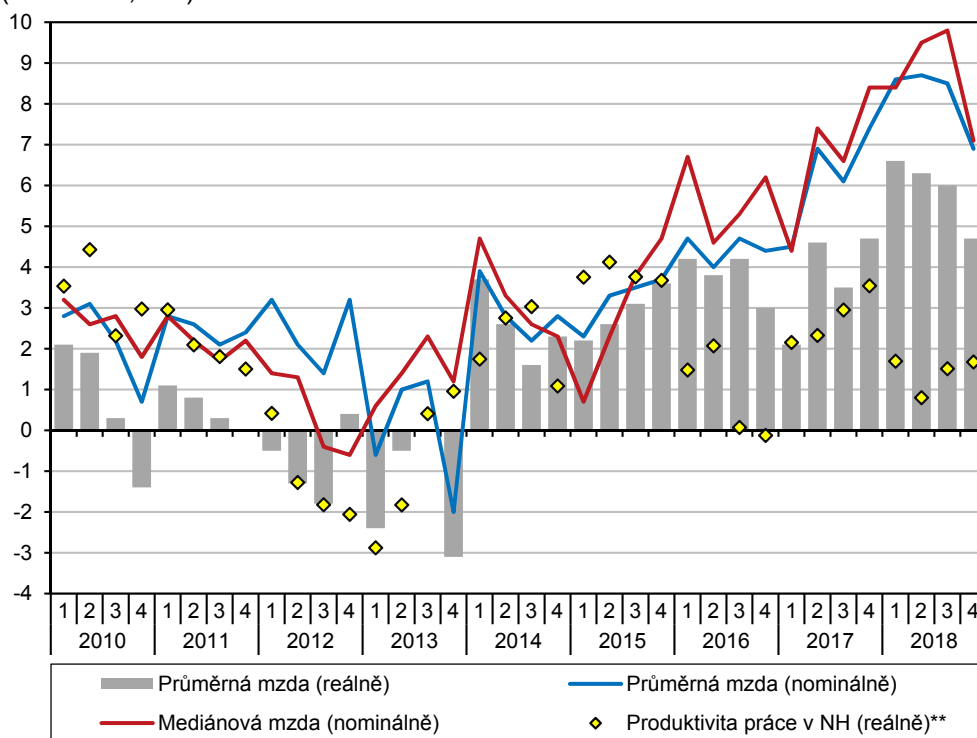
⁵⁴ Více než 2,5 uchazeče na volné místo připadlo pouze v šesti okresech (Karviná, Jeseník, Ústí nad Labem, Bruntál, Znojmo a Hodonín).

⁵⁵ V 1. až 3. čtvrtletí 2018 vzrostla průměrná mzda ve vzdělávání meziročně o 12,8 %, ve 4. čtvrtletí o 6,0 %. V odvětví veřejné správy činila obdobná tempa 11,8 % a 5,1 %. Tyto rozdíly souvisely s vysokou srovnávací základnou konce 2017 (od listopadu došlo k navýšení platů pedagogů i zaměstnanců veřejné správy o 15 %). Další navýšení v následujícím roce bylo realizované až s platností k 1. lednu 2019.

⁵⁶ Ve váhově nejvýznamnějších odvětvích – Velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel – rostly průměrné mzdy v 1. čtvrtletí 2018 o 8,4 %, v další části roku mírně ztrácely na tempu a ve 4. kvartálu čítaly 7,6 %. Ve zpracovatelském průmyslu rostly výdělky v 1. pololetí o 7,8 %, ve zbylé části roku pak o 7,1 %.

⁵⁷ Dokládá to i pokračující pokles počtu ekonomicky neaktivních osob, které nepracují, aktivně práci nehledají, ale přitom uvádějí, že by chtěly pracovat. Ve 4. čtvrtletí 2018 jich dle šetření VŠPS bylo 102 tis. (meziroční pokles o sedminu). Proti konjunkturním rokům minulé dekády jich bylo dokonce o téměř polovinu méně.

Graf č. 16 Průměrná hrubá měsíční mzda, mzdový medián a produktivita práce*
(meziročně, v %)

**Podíl sezónně neочиštěného HDP a zaměstnanosti (v pojetí národních účtů).

Zdroj: ČSÚ (národní účty)

Nejvyšším tempem vzrostly loni průměrné výdělky ve vzdělávání, opačně na tom bylo peněžnictví a pojišťovnictví.

Objem vyplacených mezd ve zpracovatelském průmyslu za tempem v celé ekonomice mírně zaostal.

Mírný pokles mzdové diferenciace pokračoval. Kupní síla mezd vzrostla nejvíce za posledních šestnáct let.

Zatímco ve 4. čtvrtletí 2018 se meziroční růst mezd mezi hlavními odvětvími ekonomiky příliš neodlišoval (pohyboval se mezi 5 a 8 %, slabší byla jen ve váhově okrajové těžbě a dobývání: 3,7 %), v celoročním pohledu se vývoj v odvětvích více rozcházel. Nejrychleji stouply loni hrubé výdělky ve vzdělávání (10,7 %), i tak jejich průměrná měsíční výše (31,4 tis. korun) za úrovní národního hospodářství stále mírně zaostávala. Jen nepatrně slabším tempem si polepšili i zaměstnanci v dalších odvětvích s dominancí veřejného sektoru. Z ostatních odvětví se nejvíce dařilo činnostem v oblasti nemovitostí, kde byl růst průměrných výdělků (8,2 %) doprovázen i silící zaměstnaností a objem vyplacených mezd tak stoupl nejvíce v celé ekonomice (společně s energetikou a odvětvím vzdělávání). Ve zpracovatelském průmyslu výdělky vzrostly o 7,4 % a poprvé za posledních sedm let zde objem vyplacených mezd za tempem v celé ekonomice zaostal. V ubytování, stravování a pohostinství byly výdělky nadále stimulovány navyšováním zákonné minimální mzdy. Tempo růstu mezd (7,6 %) zde přesto poprvé po třech letech za vývojem v celé ekonomice zaostalo a jejich absolutní výše (18,7 tis. korun) dosahovala jen třetiny úrovně odvětví informační a komunikační činnosti. Nejslabší růst mezi odvětvími si loni připsalo peněžnictví a pojišťovnictví (5,2 %), průměrné výdělky zde rostly nižším tempem než v celé ekonomice již čtvrtým rokem v řadě. Z pohledu regionů se loni mzdová tempa příliš neodlišovala – nejvyšší byla ve Středočeském, Královéhradeckém a Olomouckém kraji (+8,8 %), nejnižší v Praze (7,2 %). Podprůměrný mzdový růst při současném nadprůměrném růstu počtu zaměstnanců přetrvává v metropoli již od konce poslední recese.

Mzdová diferenciace mezi odvětvími i regiony se dále mírně snižovala. Předstih růstu mediánové mzdy nad tempem průměrné mzdy přetrvává s drobnými výkyvy již tři a půl roku. Souvisí to jak s opakovaným posunem výše minimální mzdy (s dopadem do pásem zaručené mzdy), tak i se zvyšováním platů ve státem regulované sféře (zejména ve vzdělávání, kultuře či sociálních službách). Ve 4. čtvrtletí 2018 mediánová mzda zaměstnance v ekonomice meziročně stoupla o 7,1 %, za celý rok o 8,7 %. Pozitivním trendem byl i silný růst kupní síly mezd. Ta loni vzrostla o 5,9 %, nejvíce po roce 2002.

7. Měnové podmínky

Během roku byly pětkrát zvýšeny měnověpolitické sazby.

V roce 2018 v oblasti měnových podmínek docházelo k postupnému návratu ke standardním nástrojům monetární politiky. Hlavní měnověpolitická sazba (dvoutýdenní repo) se během roku pětkrát zvýšila (v únoru, červnu, srpnu, září a listopadu). Úroková sazba se z lednových 0,5 % zvedla na 1,75 %, a tak byla ke konci roku 2018 nejvyšší ve střední Evropě. V rámci zemí mimo Eurozónu mělo vyšší sazbu jen Rumunsko. Vývoj směnného kurzu koruny vůči euru loni nepotkaly výraznější výkyvy. Po celý rok se udržel mezi 25⁵⁸ a 26 korunami za euro, přičemž hranici 26 korun překonal jen krátce na začátku července a pak v listopadu. Kurz vůči dolaru výrazně oslabil v průběhu května (20. dubna byl na 20,58 korunách za dolar, 29. května na 22,41 korunách). Další oslabení přišlo ve 4. čtvrtletí. Hranici 23 korun za dolar kurz krátce překročil v půli listopadu, rok 2018 ukončil na 22,47 korunách.

ČNB pokračovala v aplikaci některých nástrojů makroprudenční politiky.

V průběhu roku došlo k ohlášenému navýšení proticyklické kapitálové rezervy (od 1. 7. z 0,5 % na 1,0 %). Nově ohlášen byl růst na 1,5 % od 1. 7. 2019 (z 1,25 % od 1. 1. letošního roku) a 1,75 % od 1. 1. 2020. Makrobezpečnostní politiku vykonávala ČNB i s pomocí doporučení k poskytování hypotečních úvěrů (vydáno v červnu 2018). Nově by neměly být poskytovány úvěry nad 90 % hodnoty kupované nemovitosti (LTV). Zároveň by měly banky omezit podíl úvěrů s LTV mezi 80 a 90 % na 15 % všech poskytnutých úvěrů. Rovněž bylo vyhlášeno doporučení, aby celkové zadlužení klienta nepřekročilo devítinásobek jeho ročního příjmu a také aby roční náklady na úvěr nebyly vyšší než 40 % jeho ročního příjmu.

Postupně narůstaly i mezibankovní sazby.

Každé zvýšení měnověpolitických sazeb vedlo i k růstu úrokových sazeb na finančních trzích. Tříměsíční sazba PRIBOR během loňského roku vzrostla o 1,26 p. b. (na 2,01 % k 31. 12.). Rostly i výnosy českých státních dluhopisů, nejvíce těch krátkodobých (+1,33 p. b.). U dluhopisů s desetiletou splatností byly výnosy na konci roku 2018 o 0,51 p. b. vyšší než v prosinci 2017. Sazby ale dosáhly vrcholu ve 3. čtvrtletí a během 4. kvartálu postupně klesaly. Popsaný vývoj platil pro všechny druhy dluhopisů v Eurozóně. I zde však byla prosincová úroveň výnosů vyšší než v předchozím roce.

Především v závěru roku se ode dna odpoutaly úrokové sazby na běžných účtech.

Poměrně rychlý růst měnověpolitických sazeb se v minulém roce s různou intenzitou promítal i do klientských úrokových sazeb. U běžných účtů sazby zůstávaly na velmi nízké úrovni, i když k růstu průměrné úrovně v řádu setin došlo (nejvýrazněji mezi 3. a 4. kvartálem). U domácností šlo o první nárůst od roku 2012, v případě nefinančních podniků to bylo podobné (sérii poklesů přerušilo 1. čtvrtletí 2014). Sazby u vkladů s dohodnutou splatností rostly výrazněji. U domácností během roku vzrostly o 0,69 p. b. na 1,35 % k 31. 12., pro nefinanční podniky se zvýšily na 1,23 % ke konci roku. K výraznějšímu přírůstku pro oba sektory došlo až v druhé polovině roku. Růst sazeb na termínovaných vkladech rovněž změnil dynamiku peněžní zásoby. Loni výrazně zvolnil meziroční růst objemu oběživa a běžných vkladů. Na druhé straně se prudce zvýšil objem vkladů s dohodnutou splatností (mezi 1. čtvrtletím 2018 a 4. čtvrtletím 2017 o 51,3 mld., 32,2 %). V průběhu roku se nová úroveň víceméně udržela. Pokračoval výrazný růst objemu obchodovatelných nástrojů (zatímco na konci roku 2016 tato položka dosahovala objemu 17,3 mld. korun, v prosinci 2018 to bylo 120,1 mld.).

Růst se nevyhnul sazbám úvěrů pro domácnosti i

Průměrná úroková sazba úvěrů pro domácnosti ke konci minulého roku dosahovala 4,27 %. Úvěry na spotřebu byly k 31. 12. v průměru úročeny 8,63 %, jejich sazba

⁵⁸ Kurzy devizového trhu vyhlášené ČNB v pracovních dnech. Není-li uvedeno jinak, jsou veškeré údaje převzaty z databáze ARAD České národní banky.

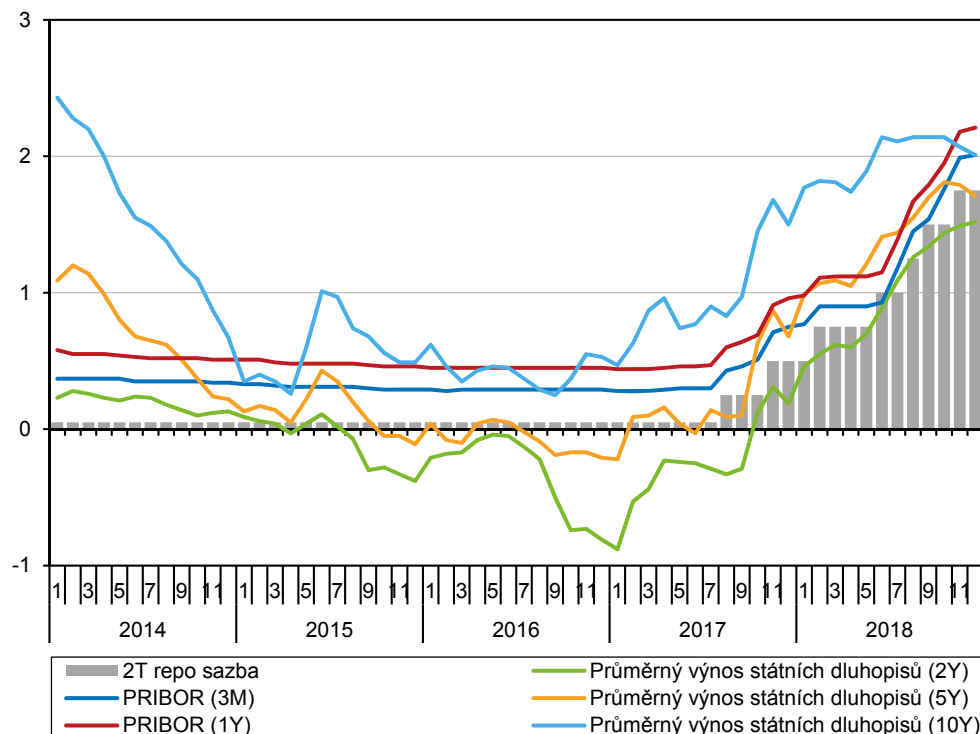
nefinanční podniky.

loni rostla poprvé od roku 2014 (pokles pokračoval jen u úvěrů s fixací sazby do jednoho roku). Průměrné úročení úvěrů na nákup bytové nemovitosti ke konci roku vystoupalo na 2,92 %. V průběhu roku sazba rostla poměrně pomalu, silnější navýšení přišlo až ve 4. kvartálu, a to u všech fixací. Pro nefinanční podniky loni úvěry zdražily poměrně razantně. Ke konci roku 2018 byly úvěry do 7,5 milionu úročeny 4,13 % (meziroční nárůst o 0,81 p. b.), úvěry mezi 7,5 a 30 mil. 3,55 % (+1,14 p. b., rozdíl mezi 3. a 4. kvartálem +0,71 p. b.). Úvěry nad 30 milionu byly k 31. 12. úročeny 3,22 % (+1,0 p. b.).

Objem úvěrů poskytnutých domácnostem i nadále rostl. Zejména v odvětvích, kterým se v minulém roce hospodářsky dařilo, narůstal zájem o úvěrové financování.

Objem úvěrů poskytnutých loni domácnostem ke konci roku dosahoval 1 645,8 mld. korun, což představuje meziroční navýšení o 116,0 mld. (7,6 %). Pod touto úrovní se držela dynamika spotřebních úvěrů. Půjčky na pořízení bydlení se zvyšovaly mírnějším tempem než v roce 2017, meziroční růst však překračoval 8,0 %. Z toho meziroční dynamika hypotečních úvěrů s výjimkou 3. čtvrtletí (8,9 %) překračovala 9% hranici. Na druhé straně meziročně poklesl počet nových hypotečních smluv o 13,2 tisíce. Meziroční růst úvěrů a pohledávek nefinančních podniků v průběhu loňského roku zrychloval, a to zejména vlivem úvěrů v cizí měně, jejichž dynamika ve 2. pololetí dosahovala dvouciferných hodnot. Ke konci roku úvěry v cizí měně tvořily 31,1 % objemu úvěrů a pohledávek nefinančních podniků. Narůstaly především úvěry a pohledávky se střednědobou a dlouhodobou splatností. Dynamika celkem přesně odrážela hospodářský vývoj. Úvěry poskytnuté ve stavebnictví během roku narostly o 5,5 mld. korun (12,7 %), v dopravě a skladování o 6,7 mld. (14,0 %), v informačních a komunikačních činnostech o 8,4 mld. (23,4 %). V odvětví peněžnictví a pojišťovnictví o 38,8 mld. (14,9 %). Propad pokračoval v sekci těžba a dobývání (-2,8 mld., -25,0 %), a také ve výrobě a rozvodu elektřiny, plynu, tepla, vzduchu a vody (-12,4 mld., -8,9 %).

Graf č. 17 Tržní úrokové sazby (v %)

Zdroj: ČNB

8. Státní rozpočet

Státní rozpočet vykázal celoroční přebytek hospodaření teprve podruhé po roce 1995.

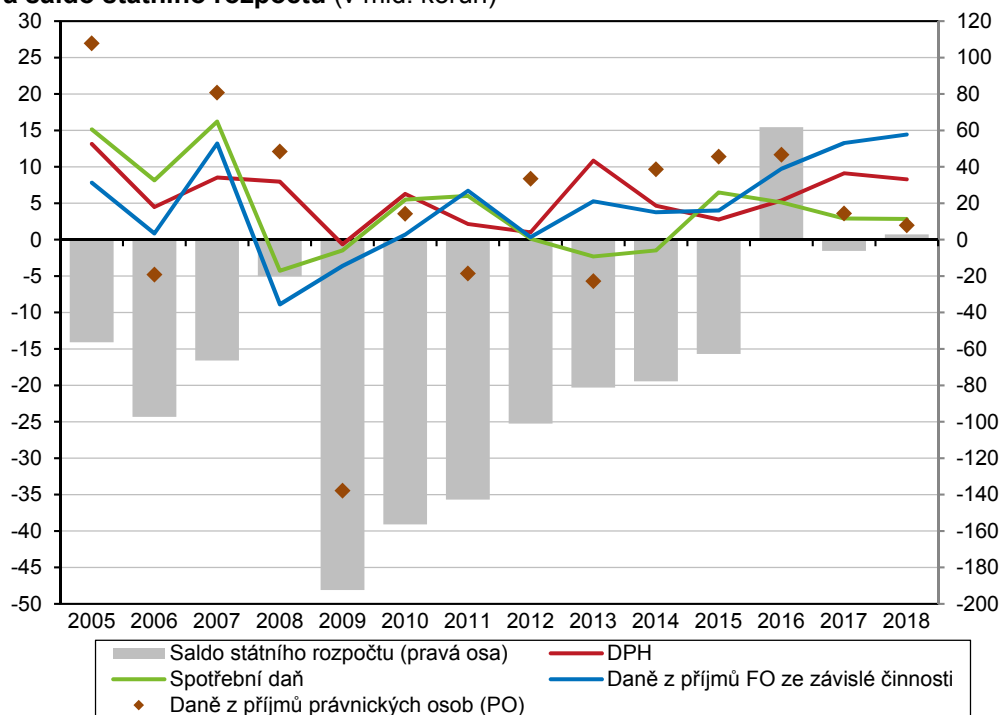
Celostátní výběr všech daňových příjmů rostl nejsilnějším tempem od konjunkturálního roku 2007.

Výběr většiny hlavních daňových příjmů kopíroval rozpočtové očekávání, výrazněji ho ale překonal u inkasa pojistného na SZ.

Saldo hospodaření státního rozpočtu (SR)⁵⁹ dosáhlo v roce 2018 výše +2,9 mld. korun. Šlo o druhý nejlepší výsledek po roce 1995 a zároveň pátý celoroční přebytek v historii samostatné ČR. Výsledné saldo loni – podobně jako v letech 2016 i 2017 – výrazně předčilo rozpočtové očekávání (o více než 50 mld. korun). Na hospodaření státu měl i přes náznaky zpomalování stále klíčový vliv ekonomický růst, v druhé polovině roku posílil i význam veřejných investic (nejprve orientovaných hlavně na evropské projekty, na sklonku roku více i na výhradně národní projekty). Celkové příjmy SR loni proti roku 2017 posílily o 130 mld. korun, výdaje o 121 mld. – obě složky rozpočtu rostly svižněji, než činilo jejich rozpočtové očekávání (o 5,8 p. b., resp o 1,8 p. b.). Saldo SR, jež představuje dominantní položku deficitu či přebytku hospodaření sektoru vládních institucí, čítalo v relaci k nominálnímu HDP za první tři letošní čtvrtletí +0,1 %.

K meziročnímu růstu příjmů SR přispěly loni z více než třetiny nedaňové a kapitálové příjmy a přijaté transfery (+47 mld. korun⁶⁰). Dominantně ale působily daňové příjmy, jež vzrostly meziročně o 7,2 % (bez zahrnutí pojistného na sociální zabezpečení – SZ o 5,8 %). Vzhledem ke změně rozpočtového určení daní, jež od ledna 2018 přesměrovala další část celkového inkasa (u DPH) místním rozpočtům na úkor SR, vypovídá o skutečné dynamice výběru daní lépe jeho celostátní tempo. Dle něj posílilo celkové daňové inkaso o 8,2 %, nejsilněji od konjunkturálního roku 2007. Projevila se dlouhodobě dobrá kondice tuzemské ekonomiky (reflektovaná na trhu práce), z menší části patrně i efektivita výběru daní. K růstu příjmů SR loni nejvíce přispěly vyšší výběr pojistného na SZ (+46,9 mld. korun), daň z příjmů fyzických osob (+17,9 mld.) a DPH (+13,0 mld.). Zatímco inkaso daňových příjmů (bez pojistného na SZ) skončilo dle rozpočtového očekávání, výběr pojistného na SZ jej předčilo o 16,2 mld. korun, resp. 3,3 p. b.

Graf č. 18 Celostátní inkasa vybraných daňových příjmů (meziročně v %) a saldo státního rozpočtu (v mld. korun)

Zdroj: MF ČR

⁵⁹ Pokud není uvedeno jinak, vycházejí všechny údaje týkající se státního rozpočtu z dat Ministerstva financí o pokladním plnění.

⁶⁰ Stály za tím především dobíhající závěrečné platby vztahující se k již skončenému programovému období 2007 až 2013 (ve výši 23,9 mld. korun). Zčásti k růstu přispělo i oživení čerpání v předchozích měsících navázané na současné programové období. Projevil se i vliv posílení příjmů z prodeje emisních povolenek, které dosáhly téměř 15,0 mld. korun (o 9,0 mld. korun více než ve schváleném rozpočtu).

<p>Meziroční navýšení inkasa DPH loni mírně předčilo tempo růstu výdajů na konečnou spotřebu v celé ekonomice.</p>	<p>V případě DPH, představující váhově dominantní daň, činil loni meziroční růst celostátního inkasa 8,3 % (na úrovni SR 4,9 %). Byť růstové tempo proti roku 2017 zvolnilo, stále mírně převyšovalo dynamiku výdajů na konečnou spotřebu v ekonomice, která v roce 2018 posílila nominálně o 6,7 %). Růstové tempo výběru spotřebních daní zůstalo loni (stejně jako v předešlém roce) těsně pod 3% hranicí. K vyššímu inkasu přispěl zejména svižně rostoucí výběr daně z tabákových výrobků (+6 %). Rozpočtem očekávaný negativní dopad přijetí protikuřáckého zákona (platného od června 2017) se ukázal jako méně významný než vliv opětovného navýšení sazeb u tabákových výrobků (od ledna 2018). Výběr váhově dominantní skupiny – daně z minerálních olejů – se navýšil jen o 1,2 %⁶¹ a dosáhl nejslabšího růstu za posledních pět let. Vliv pozitivního dopadu hospodářského růstu na osobní i nákladní dopravu byl tlumen negativním efektem spojeným s administrativními a cenovými vlivy⁶².</p>
<p>Vyšší inkaso spotřebních daní bylo taženo hlavně výběrem daně z tabákových výrobků.</p>	
<p>Tempo výběru daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti (DPFO) dále posilovalo.</p>	<p>K růstu celostátního výběru přímých daní přispěly loni všechny jejich hlavní druhy – nejvíce daň z příjmů fyzických osob (DPFO) ze závislé činnosti. Její meziroční růst vyšplhal na 14,4 % (navzdory vysoké základně roku 2017) a docílil vyššího tempa než v konjunkturním období minulé dekády. Přestože výběr této daně dosahoval dvouciferného tempa již osm kvartálů v řadě, v posledním loňském čtvrtletí jeho dynamika lehce oslabila (na +12,8 %). To patrně souviselo se zvolňujícím tempem růstu zaměstnanosti. Zatímco celoroční inkaso DPFO ze závislé činnosti sílilo již čtvrtým rokem v řadě, růstové tempo výběru korporátní daně loni zvolnilo na pětileté minimum (+2,0 %). To odráželo klesající ziskovost podniků zejména působením silících mzdových nákladů v letech 2017 i 2018. Inkaso DPFO ze samostatné výdělečné činnosti loni vzrostlo o 2,9 % (o rok dříve o 11,2 %). Navzdory mírnému posilování počtu podnikajících osob i opatřením směřujícím k vyšší efektivitě výběru daně zůstalo loňské inkaso (na rozdíl od roku 2017) za rozpočtovým očekáváním. Proti silnějšímu růstu inkasa působily změny v možnostech daňových odpočtů (slevy na druhého z manželů a daňového zvýhodnění na děti). Příznivě se naopak vyvíjelo inkaso DPFO z kapitálových výnosů, jež loni vzrostlo o 15,1 % – nejvyšším tempem za poslední čtyři roky.</p>
<p>Naopak růst inkasa DPFO ze samostatné výdělečné činnosti, jakož i korporátní daně zvolnily a rozpočtová očekávání nenaplnily.</p>	
<p>Čistá pozice ČR vůči rozpočtu EU loni klesla na sedmileté minimum. Posílily příjmy ze strukturálních fondů i na rozvoj venkova.</p>	<p>Veřejné finance ČR jsou významně ovlivňovány i finančními vztahy s EU. V roce 2018 získalo Česko z rozpočtu EU (dle údajů MF) 94,8 mld. korun. V meziročním srovnání se tento objem významně nezměnil (-3,5 %), k posunům ale došlo ve struktuře. Vzrostl objem prostředků ze strukturálních fondů (+8,3 mld. korun) a na rozvoj venkova (+1,6 mld.), oslabila naopak role kohezních fondů (-12,3 mld.). Čistá pozice ČR vůči rozpočtu EU se loni snížila na sedmileté minimum (+45,3 mld. korun). To souviselo s rychlostí čerpání prostředků, jejich relativně nižším celkovým objemem (ve srovnání s minulým programovým obdobím 2007–2013) i rostoucími příspěvky ČR do rozpočtu EU (loni 49,6 mld. korun, meziročně o šestinu více).</p>
<p>Svižný růst výdajů SR byl loni tažen jak běžnými výdaji, tak i investicemi.</p>	<p>Růst celkových výdajů SR dosáhl loni meziročně 9,5 % a zrychloval již druhým rokem v řadě. Z více než dvou třetin byl tažen běžnými výdaji, na rozdíl od let 2016 i 2017 se ale projevil i vliv vyšších kapitálových výdajů. Státní rozpočet loni proinvestoval 119,6 mld. korun, meziročně o bezmála polovinu více. Podobně jako v roce 2017 byla patrná výrazná nepravidelnost čerpání investic v průběhu roku, neboť polovina jejich celoročního objemu připadala na 4. čtvrtletí. Na rozdíl od let 2016 i 2017 loňský objem investic předčil rozpočtové očekávání (o více než čtvrtinu). Mírně nadpoloviční podíl investic (64,7 mld.</p>

⁶¹ Zvolnění meziročního tempa dokládají i data ČSÚ. Ve váhově dominantní kategorii – motorová nafta – vzrostla v roce 2018 spotřeba o 1,1 % (v roce 2017 přitom posílila o 3,5 %). Nižší tempo vykazala loni i spotřeba leteckého petroleje (+8,6 %, resp. +15,1 %). Spotřeba motorového benzínu loni stejně jako v roce 2017 fakticky stagnovala.

⁶² Jde hlavně o tzv. zelenou naftu umožňující vrácení této daně subjektům působícím v oblasti živočišné prvovýroby. Tento odpočet se v roce 2018 (na rozdíl od předešlého roku) projevuje již v plné výši. Na spotřebu benzínu a motorové nafty mohly mít zčásti negativní vliv i rostoucí ceny. Zatímco v první polovině roku 2017 spotřebitelské ceny PHM klesaly (a ve 3. čtvrtletí spíše stagnovaly), v roce 2018 tomu bylo po většinu roku naopak.

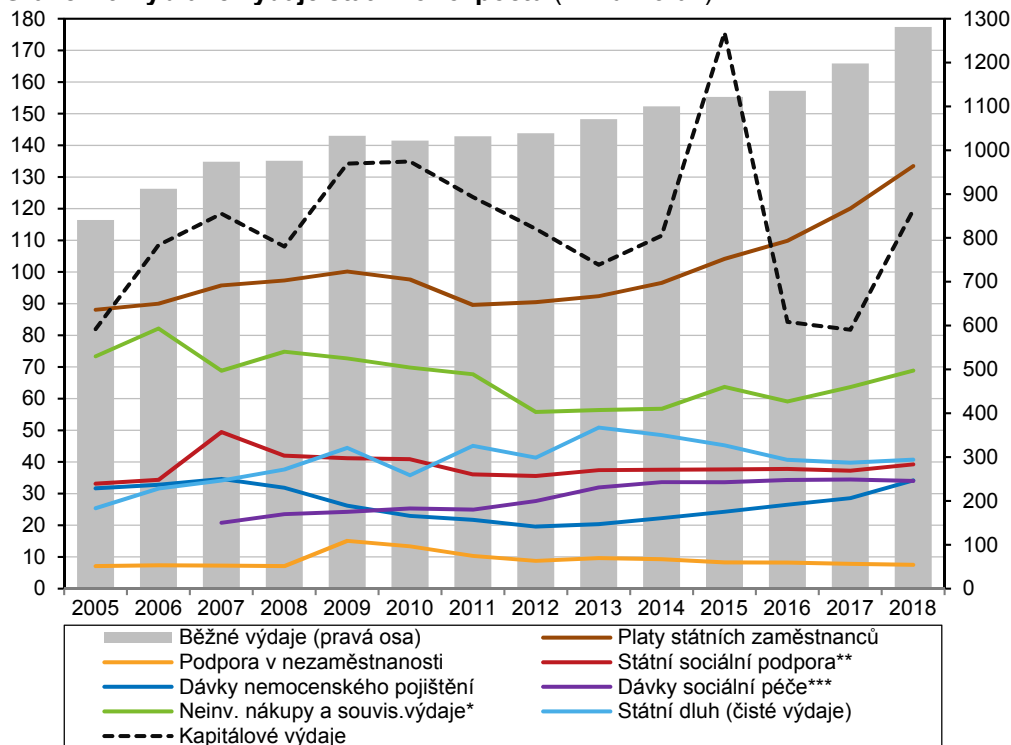

Investice loni významně předčily rozpočtové očekávání jen díky zrychlenému předfinancování „evropských projektů“.

korun) směřoval na předfinancování společných programů ČR a EU⁶³ (meziročně o 27,3 mld. více). Zatímco ve 3. čtvrtletí 2018 bylo zrychlení růstu investic SR taženo oživením čerpání prostředků z evropských fondů, v poslední části roku výrazněji přispěly hlavně vyšší výdaje na výhradně národní projekty (bez vztahu k EU)⁶⁴. Navzdory tomuto zlepšení činil v roce 2018 podíl investic na celkových výdajích SR „jen“ 8,5 %. Šlo o nejvyšší hodnotu za poslední tři roky, ale zároveň i třetí nejnižší za posledních 14 let.

Graf č. 19 Vybrané výdaje státního rozpočtu (v mld. korun)

* Bez výdajů na obsluhu státního dluhu a výdajů na realizaci záruk.

**Zahrnuje i dávky péčovské péče.

***Zahrnuje dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky osobám se zdravotním postižením, příspěvek na péči dle zákona o sociálních službách.

*** V čistých výdajích jsou započítány i příjmy kapitoly Státní dluh.

Zdroj: MF ČR, MPSV

Běžné výdaje rostly nejrychleji po roce 2006. Z více než poloviny byly taženy vyššími výdaji na platy a důchody.

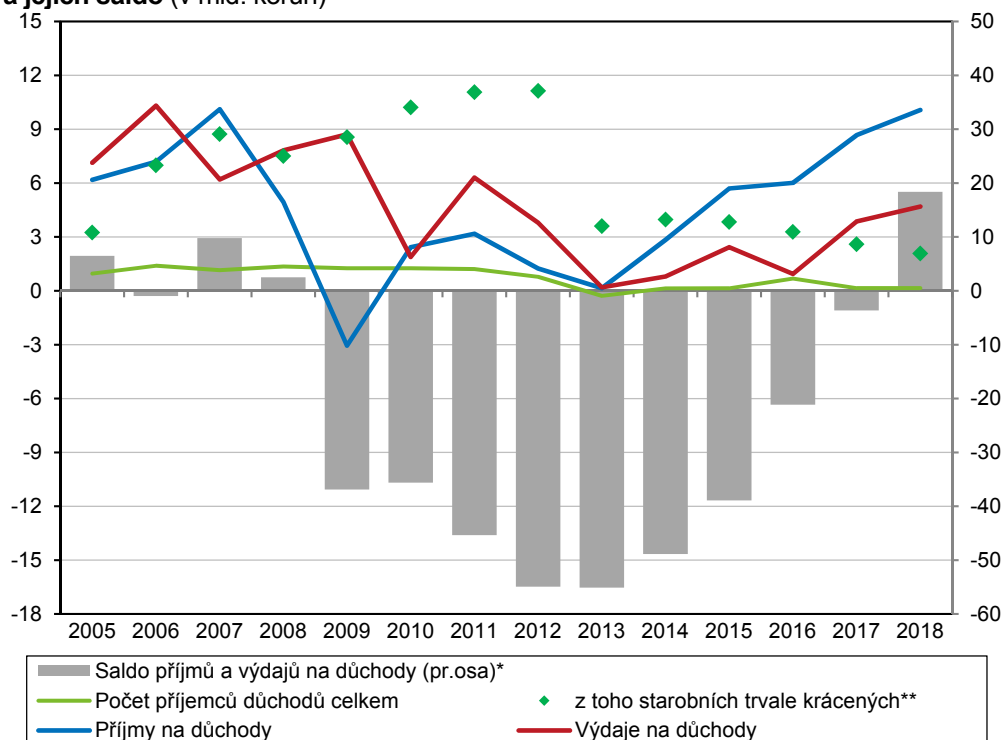
Běžné výdaje SR loni posílily meziročně o 7,0 %, nejvyšším tempem po roce 2006. I přesto zůstalo jejich čerpání těsně za rozpočtovým očekáváním⁶⁵. Růst celkových výdajů (+83 mld. korun) souvisel více než z poloviny s posílením průměrné výše důchodů a také navýšením platů zaměstnanců působících v odvětvích s dominancí státu. Výdaje na platy v ústředních orgánech státní správy (primárně vázané na navýšení platových tarifů, nikoliv na rostoucí zaměstnanost) vzrostly o 11 %. Svižně posilovaly také neinvestiční transfery územním rozpočtům (+13 %, shodně jako v roce 2017) alokované primárně na přímé náklady základních a středních škol a také na transfery obcím a krajům dle zákona o sociálních službách. K posílení běžných výdajů dále významně přispěly jak neinvestiční transfery podnikatelským subjektům (+9 mld. korun), kde šlo především o prostředky na podporu obnovitelných zdrojů energie, tak i vyšší povinné odvody ČR do rozpočtu EU (+7,4 mld. korun).

⁶³ Celkem bylo loni na společné projekty ČR a EU vynaloženo téměř 127 mld. korun, čemuž pomohlo i vyšší zapojení nároků z nespotřebovaných výdajů minulých let (nad rámec schváleného rozpočtu na rok 2018). V letech 2016 i 2017 směřovalo na tyto projekty vždy mírně přes 90 mld. (při zahrnutí investic i běžných výdajů).

⁶⁴ Investice SR realizované výhradně prostřednictvím národních zdrojů činily za 1 až 3. čtvrtletí 2018 jen 23,2 mld. korun (mírně přes 40 % celoročně rozpočtem očekávané částky). V samotném 4. čtvrtletí bylo takto alokováno necelých 32 mld. I tak zůstalo loni celoroční čerpání této skupiny investic mírně za rozpočtovým očekáváním.

⁶⁵ To by bylo loni v rámci všech hlavních druhů výdajů významněji překročeno jen neinvestičních transferů neziskovým či příspěvkových organizací (o 8,5, resp. 4,5 p. b.).

Graf č. 20: Příjemci důchodů, příjmy i výdaje na důchody ze SR (meziročně v %) a jejich saldo (v mld. korun)

* Vyjadřuje rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze státního rozpočtu. V saldu příjmů a výdajů jsou zahrnuté také náklady na správu systému důchodového pojištění.
 **Jde o starobní důchod přiznaný před dosažením důchodového věku a krácený za předčasnost po celou dobu pobírání důchodu.
 Zdroj: MF, ČSSZ

Nedůchodové sociální dávky rostly nejvyšším tempem za posledních pět let...

I když výdaje na sociální dávky meziročně posílily o významných 26,6 mld. korun, jejich podíl na celkových výdajích SR se snížil již druhým rokem v řadě (na 39,7 %). Přestože posílení sociálních dávek je tradičně taženo váhově dominantní položkou výdajů na důchody, loni se na jejich růstu z více než čtvrtiny podílely i nedůchodové sociální dávky. Jejich růst významně zrychlil (z 1,2 % v roce 2017 na loňských 6,2 % – nejvyšší tempo za posledních pět let) a dosáhl vyššího tempa než výdaje na důchody.

...hlavně vlivem zrychlení růstu výdajů na dávky nemocenského pojištění. Opačně působily nižší výdaje na dávky pomoci v hmotné nouzi a také na podporu nezaměstnaných.

K růstu výdajů na nedůchodové sociální dávky v roce 2018 (podobně jako v předchozích pěti letech) přispěly nejvíce dávky nemocenského pojištění, jejichž tempo loni citelně zrychlilo (na 19,8 %). To souviselo s pokračujícím růstem dočasné pracovní neschopnosti i vyššími průměrnými denními dávkami nemocenské (odvozených od úrovně výdělků v předchozích měsících). Řádově menší vliv mělo silnější čerpání peněžité pomoci v mateřství (vlivem vyšší porodnosti) i letošní zavedení nových dávek (dlouhodobá ošetřovatelská péče, otcovská poporodní péče). SR vydal více také na některých dávkách sociální péče – pro zdravotně postižené i na příspěvcích na péči (pro dlouhodobě nemocné). Čerpání ostatních druhů sociálních dávek bylo pozitivně ovlivněno příznivou situací na trhu práce (pokračující redukce nezaměstnaných, větší zapojení dříve ekonomicky neaktivních i silící růst průměrných mezd). Pokles výdajů na dávky v hmotné nouzi se prohluboval již čtvrtým rokem v řadě (až na -27 %)66. Podstatně méně „ušetřil“ loni stát na podpoře nezaměstnaných (-3,9 %), mj. i vlivem vysokého podílu frikční složky nezaměstnanosti i růstu průměrné měsíční dávky nezaměstnanosti. Na dávkách státní sociální podpory, které jsou vypláceny ve vazbě na příjem domácnosti (přídatek na dítě, příspěvek na bydlení, porodné), vydal SR meziročně o 8,3 % méně. Navyšoval se ale objem váhově významných rodičovských příspěvků (+8,6 %). O více než čtvrtinu více putovalo i na dosud relativně okrajovou podporu pěstounské péče.

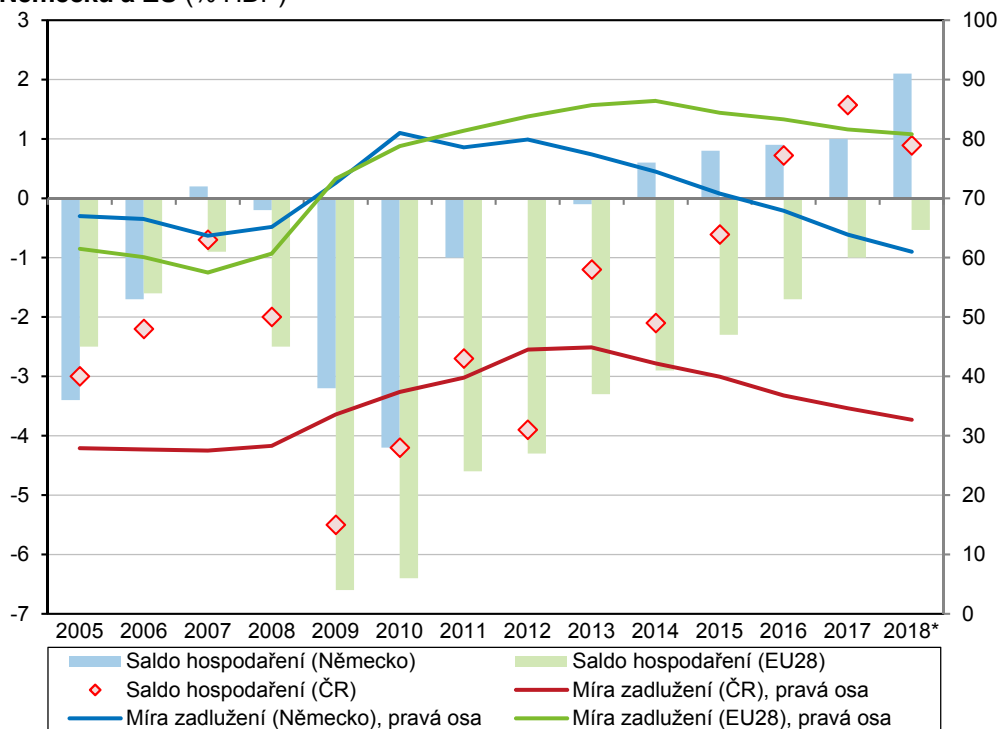
66 Dle údajů MPSV bylo v roce 2014 na tento účel čerpáno 11,3 mld. korun, loni již jen 5,4 mld. Počet příjemců dávek hmotné nouze klesl ve stejném období z 240 tis. na 111 tis. osob (dle prosincových údajů).

Růst výdajů na důchody zrychlil, přesto dosáhl saldo důchodového účtu rekordního přebytku.

Výdaje na důchody sílily již druhým rokem v řadě a jejich loňské tempo (+4,7 %) bylo nejvyšší po roce 2011. Při stagnaci počtu lidí pobírajících důchody⁶⁷ stálo za tímto zrychlením nové nastavení jejich valorizace⁶⁸. Mimořádně příznivá situace na pracovním trhu stimulovala růst výběru pojistného na důchody (+10,1 %, vyrovnání dosud rekordního tempa z roku 2007). Saldo důchodového účtu⁶⁹ tak poprvé za posledních deset let skončilo přebytkem (v rekordní výši 18,4 mld. korun).

Graf č. 21: Saldo hospodaření a míra zadlužení sektoru vládních institucí v ČR, Německu a EU (% HDP)

*Saldo hospodaření za rok 2018 za Německo a EU vyjadřuje průměr ze čtvrtletních sezónně očištěných údajů (za 1. až 3. čtvrtletí). Míra zadlužení za Německo a EU vyjadřuje stav na konci 3. čtvrtletí 2018. Ukazatel za ČR vyjadřuje v celé časové řadě stav k 31. 12. (v případě míry zadlužení) a skutečnost za celý rok (v případě salda hospodaření). Zdroj: ČSÚ, Eurostat

Pokles čistých výdajů na státní dluh se loni zastavil. Výše státního dluhu zůstala stabilizovaná. Stát svou výpůjční potřebu realizoval nadále primárně na domácím trhu.

Čtyři roky trvající pokles čistých výdajů na státní dluh⁷⁰ se v roce 2018 zastavil, když tyto výdaje loni dosáhly 40,7 mld. korun (meziročně o 2,4 % více). Loňský vývoj ovlivnily svižně rostoucí úrokové sazby u státních dluhopisů. Státní dluh činil na konci roku 2018 výše 1 622,0 mld. korun a meziročně se téměř nezměnil (-0,2 %). Na rozdíl od roku 2017 se citelně omezila fluktuace výše dluhu v rámci kalendářního roku. Již pátým rokem v řadě pokračoval pokles korunové hodnoty zahraničního dluhu. Na konci roku 2018 se tak na celkovém státním dluhu podílela 14,5 % (nejméně v tomto období roku za posledních jedenáct let). I přes mírný pokles své váhy zůstávají dominantním instrumentem dluhové cenné papíry. Nejvýznamnějším držitelem korunových státních dluhopisů zůstávají finanční instituce, pokles role nerezidentů se během loňského roku zastavil a na jeho konci činila jejich váha (41,8 %). Domácnosti držely jen 0,5 % státních dluhopisů, nejméně za posledních jedenáct let.

Sektor vládních institucí docílil loni přebytku již

Konsolidovaný dluh celého sektoru vládních institucí (zohledňující i hospodaření územně správních celků či zdravotních pojišťoven) dosáhl dle údajů dat ČSÚ na konci 4. čtvrtletí

⁶⁷ Nějakou z forem důchodu pobíralo dle údajů České správy sociálního zabezpečení v prosinci 2018 celkem 2,89 mil. lidí. Mírný meziroční růst četnosti starobních důchodců (+0,3 %) byl loni kompenzován redukcí osob s invalidním důchodem (-0,6 %).

⁶⁸ Od ledna 2018 došlo ke zvýšení základní výměry důchodu o 150 Kč a procentní výměry o 3,5 % (tj. v průměru o 475 Kč měsíčně).

⁶⁹ Je vyjádřeno jako rozdíl mezi příjmy a výdaji na důchody ze SR. Jsou zahrnuty i výdaje na správu systému důchodového pojištění, které v roce 2018 dosáhly dle předběžných údajů MF výše 6,4 mld. korun. Bez zahrnutí výdajů na správu by systém důchodového pojištění dosáhl přebytku již v roce 2017.

⁷⁰ Jde o saldo rozpočtové kapitoly 396 – Státní dluh.

třetím rokem v řadě. Ten se oproti roku 2017 snížil o téměř polovinu, primárně vlivem poklesu přebytku místních vládních institucí.

2018 hodnoty 1 735,1 mld. korun. Absolutní výše dluhu zůstává již šestým rokem v řadě stabilizovaná. Míra zadlužení činila 32,71 % HDP a ve srovnání s koncem roku 2017 klesla o 1,95 p. b. Snížila se primárně vlivem posílení nominálního HDP, samotný meziroční pokles dluhu (o 14,5 mld. korun) se podílel jen necelou sedminou. V roce 2018 docílil sektor vládních institucí v ČR přebytku hospodaření ve výši +47,4 mld. korun, celoroční kladný výsledek přetrvával již třetím rokem v řadě. Přebytku dosáhly loni – stejně jako v roce 2017 – všechny subsektory vládních institucí. Pouze fondy sociálního zabezpečení však dokázaly loňský výsledek vylepšit (o 8,2 mld.). Ve vztahu k HDP činil loňský přebytek celého sektoru 0,89 %, šlo o druhou nejvyšší hodnotu ve srovnatelné časové řadě od roku 1995 (v rekordním roce 2017 saldo vystoupalo na +1,57 %). Slabší meziroční výsledek byl loni ovlivněn zejména poklesem přebytku hospodaření místních vládních institucí (o 22,9 mld. korun) v jehož pozadí stál i svižný růst investic⁷¹.

Tendence snižovat míru zadlužení je na úrovni celé EU patrná od poloviny roku 2015, doposud však probíhala jen velmi pozvolna.

Česko bylo dle aktuálních dat na konci 3. čtvrtletí 2018 (33,9 % HDP)⁷² čtvrtou relativně nejméně zadluženou zemí EU (s větším odstupem za Estonskem, Lucemburskem a Bulharskem). Míra zadluženosti meziročně klesala v EU i v Eurozóně již čtvrtým rokem v řadě, tempo redukce se ale navzdory dlouhodobějšímu hospodářskému růstu nedaří zrychlovat. Za posledních pět let míra zadluženosti v Unii klesla jen o 4,8 p. b. na 80,8 %, neboť postavení nejzadluženějších ekonomik se zlepšilo jen minimálně. Meziroční redukcí zadluženosti signalizovalo ve 3. čtvrtletí 2018 24 států Unie, z nejzadluženějších ekonomik ale významnější posun zaznamenalo jen Portugalsko. V Řecku a Kypru míra zadluženosti narůstala. Zadlužení pod 60 % HDP vykazala necelá polovina členů Eurozóny, z toho z jádrových zemí (EU15) jen Lucembursko, Nizozemsko a Finsko. Snížit svou míru zadluženosti pod úroveň blízkou předkrizového roku 2008 se dosud podařilo jen Německu a Maltě (této úrovni se dále blížilo již jen Švédsko a Estonsko).

⁷¹ Tvorba hrubého fixního kapitálu zde loni vzrostla meziročně o 39 % na 113,5 mld. korun a na rozdíl od ústředních vládních institucí již téměř dosáhla dosud rekordní výše z roku 2015 (ovlivněné zrychleným čerpáním prostředků z rozpočtu EU na konci programového období).

⁷² Předběžné údaje o dluhu a deficitu sektoru vládních institucí za celý rok 2018 zveřejní Eurostat 23. dubna 2019.

